

CATALUNYA

REVISTA SETMANAL

Muntaner, núm. 22. ♦ Número solt, 25 cts -l'any 10 ptes.; trim. 3 ptes. - Estranger, 15 ptes. l'any

Any VII

Barcelona 8 de Març de 1913

SUMARI

Del moment nacionalista.

Optimisme retrospectiu, per J. BOFILL.

Exposició Iu Pascual. - *Fisians Català*, per FRANCESC PUJOLS.

Per a nois, per JOSEP LLEONART.

Londres, per G. FERRERO.

Benutzung 5 Pfs. - *Una impressió de Berlín*, per K. D.

Un Syllabus d'instrucció moral i cívica.

Sanchez Rojas i la Xirgu, per JOSEP SANCHEZ ROJAS.

Notes lexicogràfiques, per L. NICOLAU D'OLWER.

De la premsa

Comentaris a un vers famós del Dant, per FREDERIC RAHOLA. - *De la Il·lustració Catalana*.

Origens del coneixement - La fam. - *De La Veu de Catalunya*.

Informació

Associació de Música «Da Camera».

AVIS IMPORTANT

Es suplica als Srs. Suscriptors de CATALUNYA que estiguin encara en descobert amb l'Administració, que procurin posar-se al corrent en tot el que va d'aquest mes, a fi d'evitar molesties innecessaries de reclamacions, avisos de gir, etc. Com a formes molt avinents de pagament senyalem la llibrança, el giro postal, els segells.

Ademés, tingui's present, que la subscripció anyal és dues pessetes més barata que la trimestral o semestral.

Del moment nacionalista

A la fi, ço que els nacionalistes demanem a la varietat de nostres fets socials, es la declaració de una força creixent, o si es vol, d'una força més pura de la raça. I, dintre d'aqueixa espectació constant, es dibuixen els dos vers temperaments del nostre nacionalisme, que no responen pas a aquesta divisió en la artificial esquerra i la que injustament és anomenada dreta; la vera distinció és entre optimistes i desesperats. Els uns seràn útils, els altres no passaràn d'una curiositat ibèrica, d'una cosa tant virolada i entretinguda com qualsevol escena de vanó o de pandereta.

Es clar que fora millor que els desesperats es fessin ermitans, lladres, filòsops o bohemis que no polítics: però, ja que tenen la mania de romandre en el comerç vívid de les gents normals, no hi ha cap dubte que també hi poden exercir una influència preable. I aquesta influència, és notoria i de bon explicar: la energia que presideix a la nostra evolució és quelcòm de tant poderós, de tant formidable i indestructible que sense ells, l'èxit faria massa via. Mancaria a les nostres victòries la fortitut que dona la contribució del dolor i del obstacle. Madrid no pot presentar-nos sino contraris sense vigoria ni gràcia: els corrents econòmics, les modes intel·lectuals, ens favoreixen: l'Espanya desitja una novetat sana que la reconstitueixi; ens calen, doncs, enemics aquí, que. enamorats de Catalunya—per tal que la seva oposició tingui un valor,—no capeixin, no es coordinin amb la realitat catalana i, magníficament, facin nosa.

Es curiós el dogma que ha arribat a unir tots els guerrillers del catalanisme. Creuen, n'estaràn segurs fins a la mort, que el portar-se intel·ligentment i civilment (no és pas que ho raonin, però els ho repeteix un instint obscur) fa Lliga Regionalista. Aquests, doncs, en un fet tant notable—que cal consignar aquí en qualitat de ver triomf naciona-

lista—com el meeting de protesta contra la deformació insidiosa de la institució notarial, s'estimaren més una xiulada a en Dato que no pas un discurs tant plè de força lògica com el den Trias, o tant armoniós, salvant un cert *latigui-lló* de no se què de les baionetes, com el den Coromines. Permeti's ara un record. El qui escriví aquestes ratlles era al meeting, vora un petit boldró de joves terribles, i ells, seduïts per la egregia netedat den Cambó l'aplaudiren quan proclamà el dogma essencial de la Lliga: això és, que val més la vida que el dogma, amb la metàfora de què, encarat a un tràgic dilema, s'estimaria més la derogació de tot el nostre Dret que no pas la des-nacionalització del nostre Cos notarial. Però, totseguit adonant-se que havien aplaudit una cosa que no sols era bella, sinó també justa, exclamaren entre ells: —Be, però també hem de cridar Visca la intransigència!

Una altra qüestió. En les actuals eleccions de diputats provincials amb vistes a la Mancomunitat, el criteri a seguir era ben fàcil. Calia només que s'intel·ligenciessin per tot Catalunya les dues branques del Catalanisme: això era la solució elegant, agradable, científica d'unes eleccions com aquestes en las quals es juguen interessos transcendents. Però una intel·ligència així hauria semblat un crim. Els paorosos revolucionaris saben que sempre que vagin del braç amb la Lliga vers quelcòm de vivent, la Lliga, que tindrà la fè, tindrà la gloria.

Compari's els admirables discursos d'en Cambó i en Puig i Cadafalch a la Lliga, amb la presentació de candidats esquerrans. A l'una bandahi ha la creença en la Mancomunitat, a l'altra el dubte i fins el denigament. La Lliga ho deplora, però sab que ella té el secret, en hores supremes, d'operar, fins en aquestes xacroses natures d'epigramatistes de penya, o entrebancs de la plaça pública, el contagi de la vida.

Optimisme retrospectiu

IV

El separatisme, a la nostra península, no té una raó essencial, i per tant inevitable, d'ésser.

La geografia, l'etnologia, l'història, la varietat orgànica del conjunt, fins l'interès de tots, fan de l'Iberia una personalitat natural. I és aquesta la primera raó per la qual els catalans no som separatistes, malgrat convidar-hi la impolítica i depravada gestió dels vells oligarques espanyols.

Els naturalistes qui blasmen de l'uniformisme, som els més respectuosos de les unitats. No som sistemàtics sinó que adaptem el nostre criteri a les vicissituds de la realitat. Per això demanem la descentralització i l'autonomia de les apel·lades regions—segons nosaltres nacions espanyoles;—per això, en virtut del mateix principi sancionador de la obra de la naturalesa, ens inclinarem a favor de l'agregació dels suburbis barcelonins a la capital. En un i altre cas, però, tendint a l'organicitat.

La manca d'aquesta—al ferse l'agregació de les barriades veïnes—encara la paga Barcelona, víctima—en el seu nucli més urbà—de la tirania desaprensiva de la burgesia i de les demagogies d'immigrants desarrelats. Així notava, per exemple, un amic meu, que els regidors d'aquestes barriades neguen la banda municipal per la nostra professó del Corpus i trenquen les nostres festes més tradicionals, i en canvi porten aquella a les més insignificants solemnitats del respectiu districte municipal, i les subvencionen, ja sien les tradicionals de la barriada, ja sien moxigangues o divertiments de casino.

El separatisme, a Espanya, és, per consegüent, injustificat. Tot lo més, en

una tongada de persecució, podríem arribar al separatisme polític—si és que els separatistes no fossin els perseguïdors—però no al nacionalista i perdurable.

D'altra banda, ni que fos possible—que no ho és, per raons evidents—ens convindria. Econòmicament, implicaria un daltabaix més fort que la pèrdua dels mercats colonials. En l'ordre internacional, ens junyiria, més que avui, al albir desbocat i petulant de França.

Hauríem de renunciar a tot imperialisme. Justament les petites nacions l'exerceixen, a través d'un gran estat. Prússia, per exemple, avans de pesar en el món, influí Alemanya i en copà la direcció.

Per això s'és donat entre nosaltres, un fet curiosíssim: els qui encara es diuen separatistes, o criden com si ho fossin, són els menys nacionalistes. Vénen a ésser—parlem en tèsis general—els lerrouxistes del nacionalisme; els jovecells més analfabets, les penyes més radicals, la gent més inactiva per tota obra de cultura i de treball, i d'ètica depuració, els professionals del patriotisme. I en canvi, els homens més constructius, els *leaders* més intel·ligents les joventuts políticament més disciplinades i fortes, els estols més estudiosos i depurats, son—tant a la dreta, com a l'esquerra, com al centre—els més nacionalistes i els qui senten més repugnància per tota violència i agressivitat. Els primers son separatistes per temperament. Els segons son nacionalistes per equilibri i plenitud espiritual, ja sien naturals, ja adquirits després d'una llarga educació.

J. BOFILL.

Exposició Iu Pascual Faïans Català

Els nostres ulls han vist pintors de paisatges de dugues maneres: pintors qui no pinten res que no els hi hagi comparegut a l'opulenta fantasia, sense ovirar-ho en la realitat observable i altres qui anant pel món, troben un cop de vista o qualsevol altre recó d'aquest mateix món i el cacen amb teles i pinzells. Aquests últims se subdivideixen en dugues branques que es manifesten i floreixen de les següents maneres:

primera: pintant el paisatge tal com l'han vist al primer esguard i passi el que passi; és dir que si ells han tingut la visió en un bon dia, segueixen pintant-la igual, encara que estigui nuvol o plogui, perquè ço que allí estimen i desitgen més que tot, és la representació que en varen tenir en aquell moment de la vida; i segona: els pintors qui enamorats d'un paisatge, esperen per pintar-lo que es trobi en les mateixes o

semblants condicions que es trobava quan se'n varen enamorar.

Hem vist amb els nostres propis ulls, pintors d'aquestes tres maneres, creadors de meravelles, i pintors d'aquestes tres mateixes maneres, qui no creen bellesa ni res que s'hi assembli; ço que prova evidentment que cap de les tres maneres conté el secret del meravellós; de ço que se'n segueix que al fer la crítica d'un artista del pinzell no començarem mai per retreure-li cap d'aquestes tres maneres.

L'Iu Pascual, pertany a la segona divisió, subdivisió primera: Per ell el paisatge es una visió que triomfa de tots els canvis atmosfèrics que puga experimentar el model. Quan ell ha vist, posém per cas, una airosa nuvolada estesa damunt de les muntanyes, pinta la visió encara que els núvols s'hi hagin esvaït.

Aquesta primera subdivisió de la segona divisió a la qual l'Iu pertany, té la gràcia de participar de la primera divisió en quan l'artista pinta una imatge instaurada en la opulenta fantasia humana i té la gràcia de la segona subdivisió, en quan trova en la terra les arrels de l'obra concebuda i realitzada.

Fetes aquestes consideracions generals, passém a examinar les qualitats predominants de les obres que estudiem i veurém desseguida que són la frescor i la melangia. El paisatge d'Olot, en el qual l'Iu va pintar el que are exposa, i en general el de tota la província de Girona, té aquestes dugues característiques: una frescal melangia i una melangiosa frescor, no exemptes de grandesa, omplen aquella immortal encontrada i les obres igualment immortals del divi pintor qui les ha copçades en la copa d'or de la pintura.

Ja hem dit i sostingut en altres articles, què are no és del cas copiar textualment, que la frescor, la melangia, la grandesa i totes les altres coses que produeixen impressions estètiques, com l'armonia, la gràcia i demés delícies del home, no eren res, si no posseïen el quid divinum, o siga aquella essència inefable que constitueix la bellesa. L'Iu Pascual, es justament un dels artistes qui en major quantitat posseïen aquest quid, que encara no ha estat definit amb la deguda justesa. La frescor i la melangia, a voltes grandioses de les seves pintures, són impregnades i vivificades de l'essència meravellosa de la bellesa. Poca cosa en treuríem de ponderar les qualitats d'aquest gran pintor català, sinó fèssim constar ben clarament i d'una manera palesa, que aquestes qualitats posseeixen l'essència divina. Les escoles anantes i vinentes que passen i traspassen pels horitzons artístics,

trasbalsen sempre la crítica, i el de dalt va a baix fins el punt que llegim estudis enters i profunds d'obres incomparables en els quals no es fa esment ni se saluda aquesta cosa que no té igual, que és ara i en tot temps diferent de les altres parts artístiques, i que no està subjecte a les discussions dels homes, com aquestes altres parts que depenen de mil aficions i gustos. Alguns, ens diràn que si el quid divinum és diferent de totes les qualitats que pugui tenir una obra, fem l'obsequi, si som servits, de presentar-lo sol i vern, fent-lo sortir a rebre els aplaudiments i a ésser conegut del públic. A aquesta petició, instància i demanda, presentada en forma, respondrem que el quid divinum és tan diferent de totes les altres qualitats estètiques, que per portar-los la contrària, si elles es caracteritzen per poder existir per si soles independentment de totes les altres i del mateix quid, aquest es caracteritza per no poder subsistir sense alguna d'elles. El quid divinum necessita una substància radical. Es, en una paraula, com la vida, que si no hi hagués substàncies vivificables no existiria.

Tornant a ço que dèiem del Iu Pascual, creiem haver-ho dit tot, fent constar que perfuma les seves qualitats amb aquesta essència divina. Anem mirant l'exposició de quadros en cuadro i respirarem l'aroma que és després de tot aquell bé de Deu exposat. Els uns diràn que queda, a voltes, poc construït i altres diràn que el color dels seus colors té una indefinible falsetat, però nosaltres respondrem com un sol home, que aquella construcció primparada, i aquesta indefinible falsetat, són plenes de bellesa i respiren el perfum del diví, amb la qual cosa demostrarem que als qui jutgem per l'essencial no ens espanten els accidents.

Passèm a contemplar els quadros; el titulat «Tardor» es l'essència de la bellesa. A primer terme hi ha sis arbres. El primer començant per la dreta (Dreta i esquerra les del espectador) té les quatre fulles que li queden daurades per la tardor. Dificilment trovaríem un ésser més delicat que aquell arbre que ha estat el primer de sentir els terribles efectes de la opulent tardor. Després veiem tres arbres inclinats robustament cap a l'esquerra, i al bell mig del quadro un arbre, la força i grandesa del qual no exclueix la delicadesa propia del primer arbre descrit. El que fa sis d'aquesta col·lecció divina, és completament daurat en les fulles de la part inferior: les de dalt van perdent el daurat per confondre's amb la suavitat celestial del fons del quadro, constituït per un celatge de tardor, que deixa clarejar les

frescors d'una eterna primavera. Un paller d'or, alguna que altra cosa oculta entre les sumptuositats tardorals, una figura humana, seguda sobre una tanca de pedra, morada i plena d'ombra; una vaca que pastura amb llum al llom, i unes muntanyes morades i blaves segons la distància, que tanquen el quadro descrit.

Contemplèm el que té per títol «Després de la tempestat». A primer terme un prat en el qual el pinzell troba més delicadesa que fluidesa, cosa que demostra que el delicat i el fluid, no són una mateixa cosa. Hem de convenir ademés, que els primers termes dels quadros de l'Iu Pascual, generalment no contenen tanta essència de bellesa, com els altres termes de l'obra. Al fons del quadro que ara admirèm, els núvols de la tempestat dada i beneïda, es desfàn sobre els arbres de mà esquerra, de grandiosa concepció i fermament construïts. Sobre mateix de la casa, un arbre vert platejat. El conjunt forma una potent visió.

Passèm al quadro «Istiu». Dugues teles ens presenta el pintor sobre o sota aquest mateix tema. En el de menor tamany hi trobem condensada la visió que en el de major tamany potser escapa pels arbres, cels i muntanyes. El núvols del primer, tenen una resplandor i una fusió amb el cel, que no assoleixen en el quadro major. Les muntanyes del fons, evidentment diferents de color en ambdues teles, són igualment meravelloses, però els dos arbres protagonistes de l'obra, tenen en el petit una riquesa d'ombres que l'en-

grandiment esvaeix. En aquests dos quadros, l'Iu Pascual, se'ns mostra en el seu aspecte sòlid, constructiu. Reconeixem que en aquest aspecte assoleix concepcions verament grans, però que no tenen la vida del seu art quan tot just es construït.

El quadro titulat «La font del Pessebre». No hi ha res com el cel d'aquest quadro. Un arbre torçat amb gran tendresa s'hi destaca; és el primer a mà esquerra. Després sis arbres més, del últim dels quals se'n poden dir meravelles. El titulat «Arbre mort», ja fou exhibit en altres exposicions. Un riu atravessa l'obra amb arbres a cada banda. El del primer terme és mort per la Naturalesa, i eternament viu per l'Art. El titulat «La Muixina» es caracteritza per la força viva del color i el titulat «Can Maia» és un altre prodigi. Sis arbres a primer terme formen com un transparent brodat amb seda i or darrera del qual hi clareja la casa i les muntanyes.

No acabarem aquestes quatre ratlles sense saludar el diví Nogués autor del cartell de l'Exposició Iu Pascual, consistent en un aigua fort de mà mestra. Aquest artista, talent veritablement prodigiós, amagat darrera d'una sens igual modestia, n'ha fet una de les seves. El cartell anunciador es un anunci dels tresors que amaga la pensa del autor. Lluny d'acontentar-se amb anunciar una exposició meravellosa, anuncia altres meravelles que no són exposades, i que viuen dintre d'un home.

FRANCESC PUJOLS

Per a nois

II

La setmana passada, prenent per representar vostre el minyonet Delfi us proposava un joc per exercitar-vos a veure amb una ullada els més detalls possibles d'un objecte, home o escena: el joc de la bona ullada. Avui, un altre per verificar la extensió dels vostres coneixements; tot provant la potència de la vostra memoria, i; aquesta vegada no en l'ordre de les coses vistes de moment, sinó apreses en els llibres, o, anc que vistes en part, sempre materia de definicions en els llibres. Així com del joc de la bona ullada vaig fer-ne jo mateix l'experiència, el d'avui el dec a altres.

Fou anant en tren. Un tren ve a ésser una universitat popular ambulat, si un sab ésser bon oient. En el que jo anava aquell matí de diumenge, venien una ma-

re i filla, o acompanyanta i pupil·la, no ho sé. Eren angleses. La jove, al marge dels vinticin anys, tenia un cos discret en totes ses mides, cabell ros polidíssim, també molt polida la complexió, un xic rosada tot just, sota les galtes torrells de marfil amb roses i or per gala. El seu vestit, dels tallats de sastre, que revelen la forma del cos, castament. Més amunt de la cintura hi portava picades unes violetes en pomell, i la netedat de aquestes, de la pell de la jove i del seu vestit semblaven acabats d'eixir d'un mateix bany de rosada polidora, i també l'aroma discreta de violetes tant podia atribuir-se a les propies flors com al cos a la jove com al teixit que la vestia. La mare o tutora tenia de comú amb ella els dons de distinció i netedat.

Passada mitja hora de trajecte, la sen-

yora inicià amb la jove un joc d'erudició. Consistia en endevinar un personatge del món de l'història o de la literatura que una d'elles dugues es pensava. La senyora, suposem, avençava: — Bíblic — Sembla que la jove tot seguit hauria hagut de demanar altres indicis. Hi cab tanta gent dins la Bíblia... Doncs, no. Mai siga sinó per gravar-se bé a la memòria aquella entressenya, a fi de poder-la-hi sumar sense confusió en venint-ne d'altres, la jove callada, una pausa. Després preguntava dòcilment: — ¿Rei? — per exemple, o bé — ¿guerrer? — I la mare per ventura afirmava, o contestava: — Home de pau — o quelcom pertinent, tot entressenyas categòriques, però sumament generals. — ¿Assiri? — inquiria la jove, i la senyora responia: — Egipci — diguem. Com més anava, les preguntes de l'endevinadora eren al cap de silencis més llargs. — ¿Enamorat? — I la mare: — Sí. — ¿Sortós? — I la mare: — En les guerres —.

Poc se li coneixia a la cara, però indefectiblement dins del cervell de la jove tenia lloc aleshores la comparació de subjectes bíblics sabuts per l'estudi dels llibres sagrats. Al cap de llarg silenci potser una nova pregunta: — ¿Ella? — La senyora declarava el país d'on era natural l'anònima estimada del anònim personatge. I al cap d'un silenci, talvegada més llarg, la jove havia endevinat el personatge.

Pel joc de les dugues viatgeres, acés fent d'examinadora l'una, adés l'altra, hi passàren els perses, i l'antiga Grècia, Alexandre, Roma, l'Edat mitjana amb Carlemany, i els merovingis. Apareixien entre silencis plens d'erudits pensaments, les respostes a les preguntes: — ¿Cristià? — ¿Pagà? — ¿Orient? — etc... També em sembla (infidel memòria) que una de les preguntes de l'endevinadora era: — ¿Ficció o Història? I si l'altra responia: — Ficció —, aleshores: — ¿Autor? — I de resposta: — Noruec — o — Espanyol — o el que fos.

Era un prodigi el que les dugues angleses havien tingut de llegir o aprendre, i, per això, la complexió floral de la seva pell no s'havia marcit, ni esborrat dels seus ulls el somriure perseverant d'ingenuïtat i bona criança.

Aquell joc era no menys que un examen-repàs d'Història i Literatura universals. Examen que tenia lloc oculte en el pensament i es donava a conèixer enfora modestament, no més per aquelles quantes preguntes i respostes d'una paraula.

En munió passaven els personatges, i els drames, però invisibles. Al cap de molt de callar un sentia — Semíramis — per exemple, però les previes lectures i lliçons i l'intern repàs actual que repre-

sentava aquell senzill nom que ara eixia de la veu manyaga de la britànica rosa i or, no més podia estimar-ho en son preu un sabedor del que és estudi.

Per tres circumstàncies es distingia el joc de les dugues viatgeres:

I^{ra}. Que la proporció entre les preguntes i respostes orientadores i les pauses que deïem, d'examen interior, era d'unes $\frac{2}{10}$, vull dir que si el joc durà una hora hi hagué 12 minuts de paraules i 48 de silenci.

II^a. Que l'endevinadora en tenia prou amb entressenyas de caràcter tant general sobre l'heròe o heroïna proposats.

III^a. Que l'endevinadora, o bé encertava el personatge a la primera vegada de dir-lo, o bé es donava per vençuda, cas raríssim.

Que diferent d'aquella manera de jugar a endevinalles que fèieu l'altra tarda, Delfi, tu i els teus companys, que

l'un d'ells fogós surtia amb un estribot, prenent-se la paraula uns amb altres per poder dir: «jo he estat primer», fiant a l'inspiració el que pertany a la reflexió.

Juga'l en competència amb ells, Delfi, aquell joc de les viatgeres britàniques, aplicant-lo a les vostres nocions d'Història, de Geografia comercial, per alhora que repassar el vostre petit cabal de ciència, registrar la potència de la vostra memòria i esmenar-la, si convé, car així com no basten per anar endavant les coses que els ulls veuen i es necessita ademés el que s'aprèn en els llibres, tampoc n'hi ha prou amb capir les coses de moment, cal saber quedar-se-les gravades per temps.

JOSEP LLEONART

El millor **Cafè** és el torrefacte de **La Estrella** — Carme, (Davant de Betlem).

LONDRES

III. — París i Londres

I talment poques coses podrien simbolitzar millor l'ànima i la societat anglo-saxona que l'arquitectura de la City, la pedra hi té un ànima, i hi parla; parlarà força més clar si es comparen les seves mudes veus amb les tan precises de les pedres parisenques. París amb els seus carrers drets, sempre d'una mateixa amplada, tallats a plom, irradiant d'uns centres que són les places regulars, vorejats d'edificis si no iguals, no gaire diferents; París amb els seus *boulevards*, posats en ordre, embellits d'arbres equidistants de la mateixa mena i gairebé d'una alçaria idèntica; amb les seves places rectangulars o quadrades, els seus marxapeus rectilinis; París, finalment, tallat, afacetat, contrapesat de totes bandes, segons rectes o curves geomètriques, com un dau eixit de la mà d'un gran torner representa bé una civilització administrativa, una societat ordenada i regulada per un poder central segons normes predeterminades; és un arbre que s'aixeca de la terra amb soca, branques i fulles tallades en forma simètrica per les estidores de l'horticultor, elegant però artificial. Londres, en canvi, simbolitza una civilització fundada sobre la lliure expansió de l'individu; és una alzina crescuda en la llibertat del bosc, criada pel sol, la pluja i el vent en l'imposant desordre magnífic de la naturalesa, amb la desproporció, la monstruositat, l'extranyesa d'una gegantina creació natural,

A París s'hi sent la força armoniosa de la raó humana que equilibra: a Londres la desenfrenada energia de la naturalesa qui crea. París ens representa una societat on tot es sotmet a una regla de raó, o que per tal és tinguda; on l'estètica, la moral, l'indústria, el comerç, la salut, la vida, la glòria, la mort, tenen cànons oficials; on no es pot bastir un palau, obrir una via, implantar una fàbrica, inventar un plat, exercir una professió, sense seguir les normes dels reglaments i de les lleis; on la ciència, l'art i la filosofia són considerades rams de l'Administració pública, exactament igual que l'exèrcit o la justícia; on es donen no solament les palmes de metge i de micr, però fins el llor de l'immortalitat i el diploma d'home de geni, mitjantçant un assessorament amb normes precises d'un cos públic. París representa molt bé una societat on l'esperit lògic domina; on es fan les revolucions segons sil·logismes; on de temps en temps es proposen refer les institucions polítiques del país o de la societat tota ella, com es refan les ciutats, això és, donant a una comissió l'encàrrec d'estudiar un bell pla total; on en totes les ocasions de la vida pràctica l'odi teòric per les contradiccions i la il·logicitat no és menys viu que l'odi estètic contra l'assimetria que es troba a l'arquitectura edilícia.

Londres, en canvi, representa magníficament amb la seva anarquia arquitectònica una civilització desenrotllada,

certament, sense un procés de lògica rigorosa, creada pel lliure joc de les forces naturals; una civilització on les més antigues supervivències mig-ivals es mesclen amb els progressos moderníssims del segle; on l'Estat és una república que ha conservat intactes de la part de fora les formes de la monarquia feudal; una democràcia liberalíssima en mig de la qual romàn la més aristocràtica institució mig-ival, la Cambra dels Lords; on la religió, això és, la més formalista i la més ritual de les institucions humanes ha sabut alliberar-se de les formes, dels rites, dels dogmes, esdevenint una mena de lliure culte moral, però on la comedia judiciària és encara recitada amb les formes i els costums de l'etat mitjana; on en el Parlament, el minaire, d'americana, parla al *Speaker* emperrucat i engavanyat encara com un notari del segle xvi. Londres representa bé una civilització on els individus, amb aplecs voluntaris han fet tantes i tantes coses que a altres bandes esdevingueren realitat amb l'ajuda i sota la vigilància de l'Estat; on els individus amb llurs patrimonis han constituïdes les universitats organitzada la major part de la beneficència, favorides les ciències i les arts, desenrotllades les indústries i els comerços, on l'individu és estat fins ara més lliure i més responsable que enlloc, on ha tingut manera de revelar tota la seva potencia i de desfogar moltes de les seves fantasies, però on les conseqüències dels errors han recaigut del tot sobre d'ell, on l'home ha avançat pel seu impuls, resoltament, en cerca de la pròpia fortuna, sense esperar que una llei del Parlament decreti la felicitat de tots els anglesos.

IV.—La City

A Londres pot trobar-s'hi, grollera-ment esboçat, el tipus de la ciutat del pervindre; perquè s'hi indica una diferenciació d'òrguens i de funcions sense els quals la vida i el treball serien intolerables en una tant infinita aglomeració d'hòmens.

Londres no és pas una ciutat única; es compona d'una ciutat central, que és el que s'anomena la *City*, i d'una serie de importants vilatges dispersos a l'entorn de la ciutat central pel camp, i voltats de pasturatges. La *City* és la ciutat dels afers; conté el Parlament, els palaus dels grans Clubs, la Banca d'Anglaterra i tots els estatges centrals de les banques menors; els estatges de totes les incomptables societats industrials i comercials que trafiquen per tot el món; les Borses i els Mercats; els Ministeris, els Correus i les més importants oficines de l'administració pública; els Teatres, els Museus i les Iglesies

més considerables; les majors estacions de viatgers; els més grans casals; les Corts de Justícia més altes; les redaccions de gairebé tots els diaris de Londres; els estatges de cent mil societats polítiques, científiques, filantròpiques, religioses; els magatzems colossals i un gran nombre de subastes al minut que ocupen botigues a tot el llarg de la via.

A la *City* gairebé no hi viu ningú, els palaus són tots ocupats per oficines; la població immigra el dematí i emigra el capvespre vers els vilatges on viu.

La vida d'aquesta singular ciutat-oficina és força curiosa, i diferentíssima de la que veiem nosaltres a les nostres ciutats, perquè no dura sinó mentres dura el dia. Imagineu-vos Turín i Milà que al capvespre es buidin del tot, restant ben deserts, i que al matí s'omplin altre cop d'una població arribada de les petites contrades del voltant a on anà el capvespre anterior; això és, si fa o no fa, la *City*. Del dilluns al dissabte, tots els dematins entre 8 i 9, tots els capvespres entre 6 i 7, s'assisteix a una vera mobilització d'exèrcit, a una vera immigració i emigració de poble; és tota la població adventícia de la *City*—força més de 50,000 persones—que cent trens, mil omnibus i mil carruatges han de portar i endur-s en a correu de tots els punts i a tots els punts de Londres. Cada capvespre es buida el rusc immens i les abelles després d'haver el·laborat quantitat immensa de mel s'atorbellinen en multituds vers tots els punts de l'horitzó per retornar el jorn següent, amb el sol.

Entre vuit i nou del matí la vasta immigració s'acompleix.

A les deu o quinze estacions de la *City* cada cinc minuts un tren arriba dels barris més extrems, i un torrent d'homes es precipita fora de les estacions espargint-se en les direccions més varies. Els omnibus davallen de totes bandes, en llarguíssimes restelleres, vers el centre, plens de dalt, plens de sota, deixant en terra una part de la comitiva a cada cantó de carrer, a cada embocador d'arteria. Els cabs, els lleu-

gers i elegants carruatges londinesos, roden al gran trot per totes bandes; i pels marxapeus un veritable exèrcit marxa espès i en silenci. A les nou, tot-hom és al seu lloc, i aleshores la tasca, la gran obra diària de Londres, comença.

La *City* és encara el vell Londres, i com ja he dit, els carrers principals hi són estrets, com els de les antigues ciutats; els carrers secundaris són positivament carrerons obscurs; els uns i els altres poden amb penes i fatigues contenir en llur sí ofegat el gegantí torrent d'homes i carros que hi volta del matí al vespre. Sobretot les vies més centrals d'aquest gran centre de Londres, les vies que circumden la Banca d'Anglaterra es van sempre estrenyent més i més; *Cheapside* no és pas molt més ample que la Via San Paolo a Milà, i s'uneix amb *Holborn Viaduct* per medi d'una placeta que no és més gran que l'enclòs d'una iglesia montanyenca i apareix encara amb la nosa d'un monument a Peel que li han plantat al mig. I per allà caldrà que passin cada dia deu o vint mil vehicles! La *City*, naturalment, no pot oferir sinó rares vegades al esguard de l'espectador un d'aquells quadros imposants de multitud humana que ofereix París amb els seus espaiosos *boulevards* i les seves places sens fi; no pot oferir, per exemple, res semblant al llunyedar meravellós de la *Place de la Republique* atapaït de poble a la posta de sol. Londres no us dona, com París, la vaga visió d'un gran riu que avença amb la reial majestat del seu corrent, o d'un gran llac plè de barquetes i amb una bellugadica de veles, sinó la selvatge escena d'un torrent alpí qui romp en cascada i salta dins un fondal oprimat per altíssimes roques.

V.—L'art de caminar per Londres

La intensitat de la vida en aquelles vies, i durant deu hores, és verament prodigiosa; la velocitat amb que van homes i vehicles per la estretor dels vells carrers, és extraordinària. L'home sab deseixir-se, amb l'energia del esperit, de la opressió de l'espai i de la materia.

Goma, Ortopedia, Higiene

Cotons, glaces i venes

Braguers i faixes ventrals a mida

TUSELL GERMANS - Barcelona

— Fàbriques: —

Goma i celuloide.—Font honrada, 3

Apòsits antisèptics.—Vilà Vilà, 89

— Botigues i magatzems: —

• Ronda de Sant Pere, 12.—Fontanella, 20 •

— Enviem catàlegs a Farmàcies i Drogueries —

Apar que tota aquella gent, qui fa camí per la via de la fortuna, vegi escrita davant del seu esguard, amb lletres lluminoses, sobre el fons del cel, la gran paraula de la raça anglesa: *Time is money*; ningú en vol perdre gota d'aquesta preuadíssima riquesa de l'home civil; i una lluita fadigosa s'entaula entre aquells milers d'essers humans qui volen forçar, amb la màxima rapidesa possible, els passatges més ofegats. Caminar per la *City* és una vera ciència especial, fadigosa i continua, per la qual no basten les cames, sinó que àdhuc l'esperit hi contribueix en molt, car se'l té de posar tènns nerviosament, torçat fins al punt extrem de corbatura, més enllà del qual es romp. Cal espiar el moment que després del carruatge s'obra una escletxa per passar; aprofitar-se dels clars que deixen les momentànies ondulacions de la multitud; insinuar-se dins les més petites distàncies entre les persones; trobar en una muralla humana el punt de més fàcil penetració; calcular els passos i les detencions, combinar els moviments i els encontres amb una tasca qui recomença cada minut, variant cada minut el problema a resoldre. Es clar que tots aquests esforços individuals adreçats a assolir la màxima celeritat algunes vegades s'anul·len, i dos individus que tenen ambdós massa pressa, topant, retarden la carrera llur; però malgrat els encontres, els rebots i les empentes, la suma de tots els esforços individuals imprimeix una velocitat extraordinària a l'enorme massa humana que avença per la via del treball amb una rapidesa inconeguda als exèrcits més poderosos. La necessitat, però, d'escapar a l'opressió del espai és tant urgent pel anglès que té negocis, que no tem pas alguna volta de fer brutalment violència a la matèria que l'empresona. Cada dia, pels carrers de la *City* esdevé una desgràcia de cavalls que cauen, de carros

que es topen i volquen; la marxa dels passatgers tomba a penes un instant el cap, dona un cop d'ull al cas i segueix el seu camí. *Time is money*.

Estrany i meravellós espectacle—per un italià avesat a les tranquiles visions de la nostra plàcida existència—el d'una gentada que corre als seus afers, semblant més aviat com si fugís, encalçada per un gran perill! Sembla que tota aquesta gent ha de portar cada vespre a l'estoig de la pròpia fortuna un tresor preuat, el temps de la seva jornada, un tresor que disminueix, com si fos un troç de glaç, a penes el seu posseïdor es detura un moment al sol. Es per això que tots corren, cobejosos de afeblir el menys possible de la llur riquesa, pel camí que duen; moren d'impaciència tantost un petit retard els para un instant i els fa consumir un àtom del seu tresor; i és tant profunda l'absorció de tots els esperits en l'idea del gran dever, que cadascú va com un somnàmbul, dominat d'una idea fixa, movent-se d'esma, gairebé sense veure els altres individus sinó allò que cal per no abraonar-s'hi violentment, tenint al davant seu no més la pròpia idea i l'infinit camí a seguir, sord i cec a tota altra cosa. Si un bolid caigués del cel en mig de la *City* ningú giraria la testa ni interrompria un instant la seva carrera afanyosa envers el destí.

VI.—El cervell del món

Un nombre immens d'oficines s'acaramulla en aquells palauços de quatre, de cinc pisos, ruscats enormes on tot el dia rondinen, ixen, entren milers d'abelles laborioses a depositar el nèctar de la riquesa del món. Les oficines fan niu sovint en els angles més reculats i més estrets. Una mica per l'antiga tradició del comerç, una mica perquè les tendes assoleixen preus llegendaris, els comerciants anglesos s'accontenten d'oficines modestíssimes i menudíssimes, on com

espai i com a moblatge es troba el mínim necessari, i on sovint, en cambretes que a casa nostra semblarien deshonroses per un modest comerciant, s'hi fan totes les operacions d'un gros comerç de milions d'esterlines. Així s'obté que en espai relativament petit hi hagi un nombre gegant d'hòmens i d'oficines, apretant-se els uns als altres, sense demanar sinó la mínima quantitat d'aire necessària per respirar i el mínim espai necessari per seure i per escriure. Els rics comerciants guarden el luxe per la casa llur, però no el volen a les seves oficines on tant mateix l'esperit és tant afeixugat d'altres pensaments que no podria pas gaudir-ne. En això jo hi veig una de les més savies aplicacions d'aquell instint psicològic, d'aquella inconscient però fina penetració de les necessitats de l'ànima que els anglesos mostren en tantes coses. De que serveix la bellesa allà on no podem gaudir-la? L'art es fill de l'oci, i ha d'adornar els llocs on l'home reposa, no pas aquells on treballa, que han d'ésser nuus i implacables, com el dever.

El nombre i la varietat dels afers que es duen a terme en aquelles cases és fabulós; i l'activitat que s'hi desenvolupa és tan formidable que la repercussió ne arriba fins als indrets més llunyans del món. Anomenar la *City* el cervell del món, semblaria massa; mes és ben segur que si no n'és tot el cervell, n'és, però, un dels més grossos centres motors, d'on es difón per tota la terra, sinó l'idea, el moviment. No puc mai passejar per aquells carrers sense sentir la meua imaginació sobreexcitada per un estupor infantívol del qual jo mateix em ric de vegades, analitzant quina mena de ingenua paor li agafa al pobre estranger arribat dels mecquins i emporbats països de l'Itàlia. Moltes vegades, passejant d'aquí d'allà per *Cheapside* o per *Fleet Street*, una estranya recordança històrica m'esdevenia tota viventa

Editorial Ibèrica, Balmes, 87. — BARCELONA

Institut d'Estudis catalans

NORMES ORTOGRÀFIQUES

Segona edició d'altres 10.000 exemplars * Número solt 10 cèntims

Grans rebaixes a centres polítics, escoles i altres entitats que treballen per a la difusió de la cultura catalana.

HIMNES HOMÈRICS: traducció de Joan Maragall. 2.ª Edició. Preu: **dues pessetes**. Cap alabança millor que fer avinent al públic que la 1.ª edició de la gran obra pòstuma del mestre s'és acabada amb deu dies justos.

EVANGELIARI compost per Mossèn Clascar. Un vol. en 8.ª de VIII—300 planes. Es una obra magistral i clàssica que com cap altra fa gloria a l'autor. Rústega Ptes. 4, en tela inglesa Ptes. 5.

jo'm creia ésser un Egipcià, un Siriac, un Macedó, arribat a Roma, esmaperdut, als temps del màxim esplendor del imperi romà; i pensava que no devien pas ésser diferents les impressions de aquell modest província, vingut dels seus modestos llogarets, quan passejava al mig de la grandiositat del Forum, de on eixien les ordres que governaven el món i els exèrcits que les feien obeir.

VII. — La Roma moderna.

Perque Londres és certament la Roma moderna, una Roma cuiracada no pas de ferre, sinó d'or; i els cònsols i procònsols de la qual, qüestors i edils, senadors, dictadors i emperadors són representats per aquells senyors vestits de negre i amb berref de copa qui corren tot el dia afanyosament d'aquí d'allà per les vies de la City. Tot al llarg d'aquells carrers, en aquelles cases, s'hi combinen les societats que colonitzaran al Centre de l'Àfrica països grans com l'Europa, que agotaran les mines d'argent de Madagascar, qui construiràn noves línies ferroviàries a la Síria o organitzaran l'exportació del cotó de l'Índia; allà són les casernes des d'on la gran força conqueridora del segle, el capital, impel·leix auxilis per les seves expedicions aventureres a través de tota la terra; allà són les oficines on s'administren els colossals comerços que els anglesos tenen monopolitzats; allà es compren, amb ordre a Moscou, les pells, els ferres i tots els productes de la Sibèria sense fi; allà es compren i es venen totes les espècies, els perfums i les metzines ubriagadores de l'Orient, que l'Europa

consumeix, el tè, el cafè, l'opi, l'encens; allà s'obre el gran mercat blader del món que sacia la fam europea amb el grà de la Rússia, de les Índies, o de l'Amèrica; allà s'acaparen les immenses provisions de primeres matèries que la indústria anglesa devora cada any, els minerals de ferre, el cotó en brut, les fustes, el sofre, les llanes; allà s'organitza finalment el servei d'exportació vers totes les parts del món de les manufactures angleses i el servei d'importació dels queviures per nodrir aquest poble immens de treballadors, als quals no pot donar el magre escull on viuen, pa ni viandes a bastament. La City de Londres és talment l'estatge d'un immens estat major, on per un exèrcit de generals es preparen, s'organitzen i es menen les batalles de les tasques humanes contra la naturalesa i contra els hòmens, sobre tots els punts de la terra; i aquella xarxa immensa de fils qui atravessen el capdamunt dels carrers, i impedeixen a qui aixeca els ulls la vista del cel, no es fadiga un moment de dur ordres a tots els angles de la terra, a Moscou com a Nova-York, Calcuta com a Melbourne, i de portar-ne noves victòries i noves desfetes. La City de Londres és la gran caldera central on en forma de pensament i de diner bull la mitat de l'energia vital qui cada matí, al aixecar-se el sol, posa en moviment sobre tots els continents del món i per entre totes les races, la màquina immensa de la civilització moderna.

G. FERRERO.

Trad. J. C.

(Acabarà)

gat el vostre seient. Ja admeto que l'estudieu llargament i acurada, però ella és un misteri i un misteri romandrà malgrat dels vostres esforços, perquè ella és silenciosa com una tomba, i el seu posat és en sí un refusament a entrar en conversa amb qualsevol que sigui. A una sola persona afavorida ella descarrega la seva ànima. La seva confident és la vella frau rodanxona qui seu tot el dia en el quiosc de diaris; i la confident és tant ampla i el quiosc tant estret, que són meravellats com pot fer-s'ho per entrar-hi, i us veieu forçats a concloure que ella va fer la seva mansió d'aquelles quatre parets de fusta en el temps que encara era una esbelta joveneta sense sortir-ne més des d'aleshores. Es en presència d'aquesta ànima genial que la dona de les cadires retroba la seva llengua i la fa servir. De l'expressió del seu rostre durant la conversa, inferiu que ella està clamant contra el món en general, i especialment queixant-se de vos mateix en particular. En realitat, be sigui voluble o callada, sempre té l'aire d'estar enemistada amb el reste de l'humanitat. Adhuc quan ve cap a vosaltres pels cinc pfennigs, us mira de tal manera, que esteu segurs que hauríeu de pagar-n'hi cinquanta; i vos en torneu cap a casa, vos sentiu com avergonyits de vosaltres mateixos, d'haver gaudit, per tant poc preu, l'entreteniment tot nou que el Linden os forneix.

L'espectacle a Unter den Linden.

Certament és nou i variat, car a centenars d'actors i actrius juguen la seva part en l'espectacle del carrer, on les botigues i una arcada i un o dos restaurants constitueixen la decoració i els sobriament solemnes policies els tramoyistes. Mainaderes del camp pintorescament vestides amb les llurs robes de pàgesa, atravessen bondadosament l'escena, empenyent davant d'elles els perambuladors d'una estranyesa inartística, en els quals els plàcids bebès alemanys seuen mirant-vos amb els ulls tots oberts; vells qui passen vacil·lants amb uns teixos immensos de diaris, vells tant vells que os esteu de comprar-los un diari de por que no sigui de la passada centuria; escamots errabundes d'estudiants, ostentant plens d'orgull les cicatrius dels duels acadèmics; arrogants soldats per fi, saludant rigidament els oficials qui a una bella distància no s'adonen d'ells, o guaitant amb ulls modestos, admiratius les mainaderes de rostre agradable. Uns quants anglesos o americans dels quals els baixos de pantalons retrassats són la ralleria de tots els ulls; éssers foscos i revolucionaris amb capells de feltre i llargues ca-

“Benutzung 5 Pfs.”

Una impressió de Berlín

«Benutzung 5 pfs» és la llegenda pintada en grans lletres negres al darrere de les cadires de jardí qui estan en dues llargues rengleres a una banda i altra del passeig en l'Unter den Linden; i això vol dir, que si us asseieu en una d'aquelles cadires, una dona petita i de rostre sever vindrà a posar-se-vos al davant i us parlarà la mà esperant en silenci que hi poseu cinc pfennigs. Si sou servits d'allargar els diners podeu ocupar aquella cadira particular durant tot el reste del dia si és que no teniu res més que fer; si, al contrari, sou tant poc gentil d'aixecar-vos corrents i fugir d'allí totseguit que us adoneu que us estant esperant que pagueu per asseure'us, ella arrugarà un poquet les celles i retirarà la mà amb un aire de resignació.

La dona

Però ningú rondina pels cinc pfennigs si no és extraordinàriament miserable. El pagament d'una senzilla peça de cinc cèntims us permet de seure còmodament al mig d'un dels carrers més bells i més animats d'Europa, i Berlín us fornirà un espectacle meravellós. Per damunt el vostre cap els llimoners extenen un doser vivent i els ocells volen d'ací i d'allà als vostres peus, no perdent de vista els goços; i hi ha un corrent incessant de gent qui passa i torna a passar davant vostre. Si la currúa cessés per un instant, podrieu estudiar els vostres companys del rengle de cadires; i si trobàveu desagradable la vista, podieu fer girar la vostra cadira (sense cap recarrec) i guaitar alguna altra cosa —com, per exemple, la dona a la qual heu llo-

pes; empleats en uniforme anomenats legió; cotxers amb capells forts, blancs; i gent i gent qui atravessa l'escena i passa i desapareix.

Der Kaiser.

Però ara ve la figura més gran d'aquest escenari alemany! Hi ha un súbit emmudiment de tota remor; el tràfec s'és interromput, i homes i dones estan esperant en silenci la seva entrada. Hi ha una tivant i muda excitació en l'aire, i de ben lluny podeu oir, través de la quietut, el percutir de peus de cavall i el murmurí de les aclamacions de la gent distant. El soroll dels cavalls es fa més fort i l'onada d'aclamacions s'allarga en el carrer — i arreu és el crit «Der Kaiser! Der Kaiser!»

I us aixequen del vostre seient i us gireu a veure un estol de cavallers galopant avall pel mig de la via; tots els vostres ulls siguin per un sol d'ells — el qui cavalava al cap de tots, alçant la mà en resposta a les salutacions dels seus súbdits: els ulls del qual penetren un home fins a dins de tot, i la reialesa del

qual és tal, que us treieu instintivament el capell i vos esteu en silenci mentre ell passa. En un instant ha desaparegut. Torneu a començar les remors ordinàries del carrer i el teló s'aixeca per un altre episodi de la fàbula incessant.

K. D.

Cartes de dol

Quantes d'elles tenen el seu origen en un refredat mal curat y degenerat en bronquitis, pulmonia, tisis o catarro gástric i llurs complicacions! No obstant és tan fàcil evitar aquestes doloroses conseqüències! Els Pellets del doctor Mackenzy, presos al primer símptoma de refredat o catarro, sempre el curaran en 24 hores, evitant que el catarro degeneri en aquestes malalties que a tanties famílies porten el dol. Els Pellets curen els refredats sense necessitat de fer lit, ni de usar suorífics; estoven el pit i faciliten la expectoració; són fàcils de pendre i no fan cap mal al ventrell més delicat. Són la medicina casolana per excel·lència. Capsa Ptes. 1'50 en totes les farmàcies.

D'educació moral

Un Syllabus d'instrucció moral i cívica

Prosseguint l'informació sobre qüestions morals començada des de fa temps a nostra revista, avui traduí i publiquem sencer el Syllabus de la Moral Education League, confeccionat amb l'intent d'ajudar l'ensenyança sistemàtica i l'entrenament moral dels nois a les Escoles elementals d'Anglaterra i adoptat, íntegre o bé amb modificacions, per diverses autoritats o Comitès d'Instrucció pública (Education Authorities). La «Moral Education League» és una societat fundada l'any 1897 per promoure un desenvolupament eficaç de l'educació ètica i cívica a les escoles, amb independència de confessió política i religiosa (non-sectarian and non-party), principalment per medi de llibres auxiliars pel mestre, i de llibres de lectura, contes, història, etc., pels infants, i de follets, fascícies i fulles pel públic, de tot lo qual n'ha publicat ja una nodrida sèrie. El President de la Lliga és el professor J. S. Mackenzie, i entre'ls Vis-presidents coneixem a Lord Avebury, i a Sir E. H. Busk i Sant George Lane Fox Pitt, qui figuraren entre'ls organitzadors del Primer Congrés d'Educació Moral de Londres, 1908.

Els llegidors remarcaran tot seguit el caràcter neutre del Syllabus. És un programa pràctic, minuciós i gradual de tot allò que l'home civilitzat deu acomplir en el terreny material i en el de la relació amb els altres homes. A nosaltres, a qui la moral empírica no pot satisfer, i qui estem convençuts de que sols la idea d'Eternitat pot donar a les regles morals força transmissiva i autoritat, el

present Syllabus no ens proporciona més que un catàleg acurat del mínim de condicions exigides per la societat moderna, no amb mireres de comunitat d'esperits, però sí solament de convivència. Bo és que les tinguem presents, tant mateix. Un programa qui posa per primera norma moral el rentar-se la cara, i res diu sobre el Crist-Mestre de la Moral les emanacions de la qual omplen tot el Syllabus, ens retreu que durant massa temps hem predicat el Crist potser sense recordar-nos de rentar-nos la cara.—R.

INFANTS

(menors de 7 anys)

1. Netedat.

- (a) Mans, cara i roba netes.
- (b) Hàbits de netedat—p. e. l'ús oportú de la Toilette.

2. Endreçament.

- (a) A casa, a l'escola i al carrer.
- (b) Endreçament de la persona.
- (c) Cura dels mobles, llibres, joguines i tota cosa propia.

3. Maneres.

- (a) Salutacions a casa i a l'escola.
- (b) Comportament a les menjades.
- (c) Puntualitat i promptitut.

4. Benignitat.

- (a) Amor als pares.
- (b) Benignitat els uns amb els altres a casa, a l'escola i al carrer.
- (c) Benignitat amb els animals,

5. Generositat.

- (a) El meu i el teu.
- (b) Generositat amb els altres.

6. Bona fe.

- (a) Dir la veritat.
- (b) La confiança en els pares i els mestres deu ésser encoratjada.

7. Coratge.

- (a) Quan s'està sol.
- (b) A les fosques, ombres i sorolls estranys.

GRUP I

(7-8 anys)

1. Netedat.

- (a) Us i cura de les parts del cos—p. e. cabell, ulls, orelles, nas, llavis, dents, mans i peus.
- (b) Cura de la roba.

2. Maneres.

- (a) En el menjar i el beure: moderació.
- (b) En el demanar i el respondre: gentillesa.
- (c) En el portar-se: quietut, discreció, paciència d'esperar.
- (d) Puntualitat a casa i a l'escola.

3. Benignitat.

- (a) Amb els companys en el joc.
- (b) Amb els animals casolans.
- (c) Amb les mosques, cuques i altres inofensives bestioles.
- (d) Amb els ocells: els nius.

4. Gràtitut.

Envers els pares i els mestres.

5. Generositat.

Magnanimitat, especialment quan es distribueixen premis, o quan es té notícia de l'èxit dels altres.

6. Bona fe.

- (a) En el parlar: importància de l'exactitut; evitar l'exageració.
- (b) En la conducta: importància de la senzillesa; evitar l'afectació.

7. Coratge.

- (a) Endurar amb l'esperit alegre les petites penes; contrarietats; virilitat i gràcia.
- (b) Denúncia: quan sigui justificable—p. e. per protegir el feble o l'ignocent.
- (c) Respects de les besties qui inspiren una temor instintiva als nois—p. e. rates, granotes, aranyes i esgarabats.

GRUP II

(8-9 anys)

1. Netedat.

- (a) A casa.
- (b) A l'escola, pati de jocs, i al carrer—p. e. evitar de llençar per terra papers i peles de taronja.
- (c) Curiositat en la persona i en els treballs.

2. Maneres.

- (a) En el parlar: cortesia i claretat.
- (b) En el portar-se: ordre pels carrers.
- (c) Com s'ha de fer un petit servei—p. e. portar un missatge.

3. Honradesa.

- (a) Respects de les propietats dels demés.
- (b) Retorn d'objectes trobats.
- (c) Defensa i protecció de la propietat agena a casa, a l'escola, en els parcs i en altres llocs públics.

(d) En el treball.

4. Justícia.

(a) Amb els companys, a l'escola, en el joc, a casa.

(b) Amb els menys sortats—p. e. els febles, imbecils, tartamuts, esguerrats.

5. Bona fe.

Promeses i confiança.

6. Coratge.

(a) Per seguir el bon exemple i resistir als dolents.

(b) Per confessar les faltes o errors.

(c) En les dificultats: confiança en un mateix.

(d) En el mal temps—p. e. no témer els trons o els llampecs.

7. Governament d'un mateix.

(a) En el menjar: preferència pels menjars senzills i sanitosos.

(b) En el portar-se; evitar la toçuderia, la impertinència, la obstinació, d'ésser sorrut, la violència i el barallar-se.

(d) En el pensament: rebutjar els mals pensaments.

8. Treball.

(a) Ajudar a casa.

(b) La valor de l'indústria a l'escola.

GRUP III

(9-10 anys)

1. Maneres.

(a) Finura del llenguatge.

(b) Comportament en els llocs públics, urbanitat.

(c) Desinterès.

(d) Ésser respectuosos amb les persones d'edat.

2. Humanitat.

(a) Ajuda personal dels necessitats.

(b) Treballar pel benestar dels altres.

(c) Benignitat amb els animals.

3. Obediència.

(a) Obediència immediata i espontania amb els pares i mestres.

(b) Respects dels reglaments.

4. Justícia.

(a) De pensament, paraula i obra.

(b) Moderació.

(c) Perdonar les faltes dels altres, recordar les nostres.

5. Bona fe.

(a) Tota la veritat i res més que la veritat.

(b) Evitar el subterfugi i l'amagar part de la veritat.

(c) Evitar l'engany per la fàlsia o el gest.

(d) Importància de la franquesa.

6. Ordre.

(a) La valor del sistema—p. e. un lloc per cada cosa i cada cosa en el seu lloc.

(b) La valor de la puntualitat.

(c) La valor de la promptitut.

7. Perseverància.

(a) En el treball, tasques dures o desagradables.

(b) En el joc, defensant fins a la fi un joc perdut.

(c) En el propi amillorament.

GRUP IV

(10-11 anys)

1. Maneres.

(a) Bon humor: mal de rondinar i de recercar les faltes d'altres.

(b) Coneixement de sí propi: mal de l'arrogància i de la timidesa.

(c) Modestia.

(d) Respects d'un mateix.

2. Humanitat.

Tal com es mostra en institucions públiques—p. e. cos de bombers, salvament de naufrechs, faroles, hospitals, asils, Creu Roja.

3. Honor.

(a) Als ulls dels altres: ésser digne de la llur confiança.

(b) Als ulls d'un mateix: respecte propi.

(c) Evitar el fals orgull.

4. Justícia.

(a) Amb els altres—p. e. no escampar el contagi.

(b) Evitar la crueltat amb els animals per seguir la moda, divertiment, esports cruels—p. e. plomes pel capell, dur les regnes, tirar als coloms, tallar la cua als cavalls.

(c) Justificació de la defensa o el càstic a casa i a l'escola.

5. Bona fe.

(a) En el reportar: correcció; evitar el fals testimoni i la murmuració.

(b) En el obrar: candor; no dir cap mentida.

(c) En el pensar: severitat amb la veritat.

(d) No esquivar una dificultat amb el pretext de no comprendre.

6. Prudència.

(a) Necessitat de la previsió i compte amb el parlar i amb l'obrar.

(b) Temperança en el menjar i el beure, en el treball i en el deport.

7. Coratge.

(a) Importància del coratge; evitar la fanfarroneria.

(b) Presència d'esperit, evitar el pànic.

8. Treball.

(a) Satisfacció del treball perfecte.

(b) Us dels lleures: valor de les aficions.

GRUP V

(11-12 anys)

(b) Com es cultiven i com es perden.

(c) Danys de fumar prematurament.

1. Hàbits.

(a) Com s'adquireixen.

2. Maneres.

(a) Cortesia i respecte envers els altres.

(b) Contenció.

3. Patriotisme.

(a) Orgull de la propia escola i llealtat amb ella.

(b) Deure de patriotisme local: manera de servir la propia ciutat i vila.

(c) Valor dels institucions locals.

4. Justícia.

(a) Envers tots els éssers humans, sense distinció de sexe, edat, religió, posició social, nacionalitat o raça; i envers els animals, siguin casolans o be feréstecs.

(b) Ésser caritatius de pensament.

(c) Valor dels tribunals de justícia.

5. Bona fe.

(a) Respects de les diferències d'opinió.

(b) Viure per la veritat: voluntat d'acceptar noves veritats.

(c) El que els homes han sacrificat per la veritat.

6. Zel.

(a) Valor del zel i energia en el sobrepujar les dificultats.

(b) Perills del zel malmenat—p. e. fanatisme.

7. Treball.

(a) Necessitat i dignitat de treballar.

(b) Guanyar-se la vida: diferents motivacions; les llurs responsabilitats i valor social.

8. Economia.

(a) Els diners: usos i abusos.

(b) Economia en les petites coses.

(c) Despendre amb seny: fugir de l'extravagància i la prodigalitat en les despeses.

GRUP VI

(12-13 anys)

1. Maneres.

(a) Com són manifestades en l'hàbitar-se.

(b) En la elecció d'amics, llibres i esports.

(c) En la benevolència amb els nens més petits.

(d) En els nois: en la cortesia especial amb les dones i noies.

2. Coratge.

(a) Fets heroics realitzats en favor de l'home: sacrifici d'un mateix.

(b) Heroisme diari.

(c) Cavallerositat: dedicació dels fortsals febles.

(d) Coratge moral.

3. Patriotisme.

(a) Amor de la terra: emblemes nacionals.

(b) Què han guanyat els nostres pares

ROYAL

Rambla dels Estudis, núm. 8

Totes les tardes Tè-concert • Souper-concert a la sortida dels teatres

RESTAURANT * Menú desde 5 pessetes

El Saló més elegant de Barcelona per banquets i lunches

per nosaltres—p. e. llibertat, institucions socials i polítiques.

(c) Manera amb que cadascú pot servir la seva terra i la seva posteritat.

(d) El Soberà: el seu poder, influència i responsabilitats.

4. Pau i guerra.

(a) Valor de la pau i les seves victòries.

(b) Deures dels ciutadans en temps de guerra.

(c) Mals de la guerra.

5. Justícia.

(a) Amor de la justícia.

(b) Relacions justes i injustes entre patrons i empleats.

(c) Drets dels animals.

6. Propietat.

Disposicions i oportunitats: responsabilitat en el llur ús.

7. Economia.

(a) Manera i raó de l'estalvi: Caixes d'Estalvi.

(b) Damnes que la beguda porta a la nació.

8. Bona fe.

(a) Victòria de la ciència sobre l'ignorància i la superstició.

(b) Progrés de la veritat.

(c) Amor de la veritat.

9. Consciència.

(a) Els drets de la consciència, individual i social.

(b) Esclarament de la consciència.

(c) Desenrotllament de la consciència.

GRUP VII

(13-14 anys)

1. Patriotisme.

(a) El vot: la seva natura i responsabilitats.

(b) Governament local.

(c) La nació i el seu governament.

(d) La societat com organisme: el seu desenrotllament a través de la família, la tribu i la nació.

(e) Fraternitat universal.

2. Pau i guerra.

(a) Relacions internacionals: com les nacions poden ajudar-se les unes a les altres.

(b) Valor de l'arbitratge.

3. Justícia.

(a) Desenrotllament de l'idea de justícia des dels primers temps.

(b) Desenrotllament de l'esperit humà en les lleis.

(c) Desenrotllament de l'idea d'igualtat.

4. Propietat.

(a) Propietat individual i col·lectiva.

(b) Responsabilitats de la propietat.

(c) Cura dels llibres, estres, etc., emprats.

5. Economia.

(a) Senzillesa en el viure.

(b) Mals del deute.

(c) Mals de l'apostar i del jugar: significació del desig de cobrar sense retre cap servei.

6. Cooperació.

(a) Entre els ciutadans.

(b) Entre les nacions; en el comerç, l'art i el pensament.

7. La Voluntat.

(a) Educació de la voluntat.

(b) Aventures de fer les coses intel·ligentment, sense vacil·lació, fins al terme, amb jocunditat i plens de zel.

(c) Perill de la peresa mental i moral.

8. Respects d'un mateix.

Respects d'un mateix i retenció en pensament, paraula i obra.

9. Ideals.

Valor i bellesa d'un ideal per la vida.

de nina qui canta una romança en una plaça silenciosa, veu de núvia acarònada.

Vaig sortir de Novetats tot sugestionat.

I quan el poble cridava: *Visca la nostra Marguerida!*, en la manifestació més espontànea i clamorosa que mai he sentit, també jo vaig cridar. *¡Visca!*, i vaig aplaudir en Guimerà, i vaig sentir-me part d'aqueixa formosa ciutat que tan fortament atreu mon esperit.

I vaig comprendre que la llengua és l'expressió personal, quelcom d'inefable qui es perd sempre al traduir-se, a l'invertir-se a una altra llengua... que és un altre sentir.

Amb fonda penetració d'artista, Benedetto Croce va advertir com és impossible estèticament la traducció.

Però Goethe digué que el qui no sab llengües estranyes a la seva, ni la pròpia sab.

Per tant, era el meu castellanisme, el meu recó de patria espiritual ço qui em feia aplaudir la Marguerida Xirgu.

Per això mateix que jo era tant de la meua terra, tant castellà, m'era plaent veure aquell públic tant català.

En el fons tots som uns!, el que creiem que més ens separa, és el que més ens uneix, ens lliga.

I mentres allí us vaig dient, sincerament, mes impressions catalanes, aquí a Barcelona, en alguns periòdics de Barcelona, aon hi col·laboro assiduament: *La Vanguardia*, *La Actualidad*, hi escric impressions de Castella i de llurs grises llunyadances mortes.

Qui sab? Així com a mi m'atregué la Marguerida Xirgu, fins l'extrem de fondre'm amb la seva raça amb el sentir de la seva raça, potser que hi hagi algun castellà perdut per les Rambles — empleat, comerciant, jovincell descentrat — qui, al llegir els meus articles, recordi la seva Castella, i els cants guturals dels joves de la seva Castella i la visió de la seva planura, immensa com el mar i com el mar infinita.

Petulantia d'artista? Orgull?

Què sabeu d'amors regionals vosaltres els qui no sortiu mai de la vostra terra, i què sabeu d'amor a la patria els qui jamai d'ella en sortiu?

Car les coses de lluny s'estimen més... S'en perd l'angle cantellut, amb la distància s'apaga l'estridència enutjosa, el recó més apartat i obscur s'embelleix a la llum del record; fins les imbecilitats dels figurons locals qui de tant en tant ens exasperen, vistos a la llarga ens fan somriure.

Sigui per a tu, Marguerida Xirgu aquesta dolça enyorança de la Castella, qui ara m'invadeix en hores de forta alegria, de goig íntim; en moments en

Sanchez Rojas i la Xirgu

En Sánchez Rojas, l'acurat escriptor, el cònsol de l'Unamuno a Barcelona, és un dels més gentils amics de Catalunya: ultra la seva col·laboració a periòdics catalans, n'exerceix una d'asidua a la premsa llunyana que vol vivificar intel·lectualment la Castella. Allí dona notes de tant franc benvoler de les coses de nostre fogar, que seria pecat no retreure'n alguna, enc que no més sia com pretext de senyalar-li nostra correspondència a la seva simpatia.

Veus aquí, portat al català, un article publicat recentment amb el títol de *El retablo de Maese Pedro*:

Com festa del cor recordaré sempre la tarda del diumenge, amics meus.

Vaig fer coneixença amb na Marguerida Xirgu en el teatre de Novetats.

La Marguerida Xirgu és l'actriu més portentosa que he vist: millor que la Guerrero, millor que la Pino, millor que totes les dones qui figuren en primer terme, en els teatres de Madrid.

Vaig entrar castellà en el teatre i vaig sortir-ne català. L'art ens renova i ens fa viure en comunicació íntima amb les coses que creiem més estranyes a nosaltres. El conflicte passional de la *Reina Jove* també el vivim nosaltres en la planura. Però qual és el mar i qual la planura en els dominis de l'Art? Té perventura l'Art carabiners, aduanes, fronteres i adhuc llengües? No és una mateixa la llengua de l'emoció i la de l'amor?

Na Marguerida Xirgu parlava en català, però per això precisament, per parlar en català, en una llengua que és la seva i amb la qual sab expressar-se i sentir desinvoltagment, la vaig comprendre millor i va arribar en lo més pregó del meu esperit assedegat de bellesa.

Quin gest! Quin reial gest el de na Marguerida!

I quin dir el seu!, vibrant, harmoniós, sugestiu, dolç, veu de record llunyà, veu

que, lluny d'esperdir-me l'Esfinx, li compto els brins de la pilosa cua, rient com un boig, encarant-me al pervindre amb serenitat i alegria.

Castella! Catalunya! Salamanca! Barcelona! Castellans eren els meus avis paternals, els de la meua mare, els ascendents de la meua mare eren tots ells de un poblet blanc i lluminós de Tarragona: de Morell.

I cal advertir que el Mediterrani no és estrany a la meua sang i penso que fa molts anys, quan jo era infant, deambulava per aqueixes platges blanques, enfront d'un mar blau, sota un cel diafan.

Siguin per a tu, per a ton art, per la teua Catalunya, oh Marguerida Xirgu! les confidències d'un infant qui creix en la Gloria, i en l'Art i en l'Amor, qui com un pelegrí ve a la teua terra, deixant la seva, en cerca de calma i de pau, de somnis robustos que li facin lleu la jornada! qui aprendrà ta llengua que serà demà la seva. Oh Marguerida, oh Castella, oh Barcelona, oh Salamanca, la meua Salamanca!

JOSEP SANCHEZ ROJAS

"URANIA"

Visible • Práctica • Sólida

Veleu-la abans d'adquirir cap altra marca i la adoptareu
Agent general a Espanya J. ROVIRA
Cortes, 619.-BARCELONA.- (vora del Passeig de Gracia)

Notes lexicogràfiques

A Manuel de Montoliu

Benvolgut amic: Amb la simpatia i l'interès que'm mereixen sempre els treballs sortits de la teua ploma, he llegit el lluminós estudi etimològic sobre la paraula *monjoia* que publiqués en el número passat de CATALUNYA. Tant-de-bò tots els qui sabeu d'aquestes intrincades qüestions en comunicàssiu sovint amb el públic a propòsit d'una *paraula viva*, com ara tu ho has fet. Si el meu vot en aquestes matèries tingués autoritat, diria «tens raó»; ara sols puc dir-te «me has convençut».

Admet, però, que et faci algunes petites observacions, referents totes elles a ton darrer paràgraf. El femení de *montjoia*, com a nom de lloc no sols existeix, en la forma *Montjoia* a l'Ande (França), com tu indiques, sinó també a Catalunya, a la *cala Montjoy*, pròxima al cap Norfeu (costa brava de Girona). Ara bé, jo no dubto que podria ésser la paraula *Montjuic* una evolució de *monjoia*, però tampoc dubto que *no ho és*; i, com tu suposaràs, no perquè dongui crèdit a l'antiga i fantasiosa etimologia *mons jovis*. La paraula que'ns ocupa no és una forma esporàdica; ha d'estudiar-se junt amb ses germanes *coll juic*, *Vilajuiga*, *trilla juiga*, etc.: així apareix clarament que el català *juic*, *juiga* és l'adjectiu corresponent al llatí *judaicus*, *judaica* (amb accent desplaçat? Amb canvi del

sufixe *icus* per-*icus*? als filòlegs us pertoca l'esbrimar-ho). Per això sempre, ja sigui nom de lloc ja de llinatge, *Montjuic* apareix en els documents llatins com *Monte judaico*.

I és que nostres hebreus feien llurs cementiris en altures apropiades, més o menys pròximes als calls o a les muralles de la Ciutat, cementiris que rebien el nom de *monts juics*, monts dels jueus. Ne tenim a Vich, a Manresa, a Girona, i altres poblacions. A Barcelona, particularment, no és sols a la muntanya que en serva encara el nom, — i de les *veteres judaeorum sepulturas* de la qual ja se'n parlava en 1090, — que hi havia cementiris jueus, sinó en llocs més immediats al recinte ciutadà, i fins al mateix mont Taber: els carrers *Montjuic del Carme*, *Montjuic del Bisbe* i *Montjuic de Sant Pere* (on també s'hi han descobert enterraments) encara en perpetuen el record. Les fins a cert punt nombroses làpides sepulcralcs hebraïques que nostres museus conserven d'aquests cementiris jueus, d'aquests *montjuics* procedeixen.

Esperant haver-te convençut i felicitant-te novament, t'abraça ton devot amic.

L. NICOLAU D' OLWER

Barcelona 25-11-1913

De la premsa

Comentaris a un vers famós del Dant

L'AVARA POVERTA DI CATALOGNA
(Divina Commedia. — Cant VIII. Paradiso)

Aqueix vers del Dant, que pesa com un estigma sobre'l nostre poble, fins ara, que jo sàpiga, no ha tingut explicació completa. Res hi ha que justifiqui l'animadversió del Dant per a Catalunya, i es de creure que en aquell famós vers no tingué la intenció injuriadora que la gent que no'ns distingeix ab son bon voler, ha volgut donar-hi, rebaixant el prestigi històric de la raça catalana.

No satisfet amb cap dels comentaris que som llegit, relacionats amb aquell vers, he cercat els motius que pogués tenir el Dant per bescantar-nos i l'alcanç verdader de la seva imprecació.

Al llegir el famós manuscrit d'en Arnau de Capdevila, existent en nostre Arxiu Municipal. «Tractat e Compendi fet de les monedes per lo qual pot ésser mes e compres com un Regne o Patria pot ésser robat e gastat per art de Billoneira», creguí haver potser trobada una

de les raons que induïren el Dant a mal parlar de nosaltres.

En dita obra s'explica com los florentins es valien de mils medis per emportarsen lo tresor d'aquest Regne, en tant que Pere tercer, després que hague percebuda e entesa la ciencia e arteria del billoner, no consenti que florenti algu s'aturés en son regne ne encare italia algu, per por de que fos factor d'algun florenti. Després de mort el Rei hi tornaren, segons diu en Capdevila, sots color de fer plana mercaderia, empero pren los ne així com fa al lladre qui va a missa per furta lo calser o altres joies de la iglesia si pot.

En el Capítol XII, ens refereix l'Arnau Capdevila, com en la ciutat de Florença es tenen escoles com en quina manera se pot haver e adquirir aur e argent aventatjosament. Resulta pintoresca la relació dels enginyers de que es valien els florentins per emportar-se'n la moneda bona deixant nos la dolenta. Els florentins, diu, cossegen e barregen gran part del mon ço es tot lia on ells senten que puxen trobar pastura o se puxen pexer e alguns d'ells se disposen arrendar seques en estranys

Regnes e altres dells a fer cambis. E aixis ells se partexen en diverses Regnes e Patries empero tot son corresponents e correlatius uns ab altres e tots tiren ab una corda, ço es que com algun contrahent qui sera en aquest Regne e haura amester moneda en algun dels dits altres Regnes, ell pren cambi del dit florenti o de son factor en aquest Regne e paga al dit florenti bona moneda daquest regne e lo dit florenti fa li complir lo dit cambi en aquell Regne hont lo dit contrahent la ha mester daquella flaca moneda damunt dita.

En el Capítol terç, després de notar que'l billoner es de natura de corc quis met en la fusta lo qual no fa james sino destruir la dita fusta mentres troba res cencer, ell no fa sino rosegar e corconar mentres pot trobar haverne argent. La ciutat de Florencia, afegeix, pot esser comparada a Infern tant com toca en aquesta art e aço per tant com així Infern tramet sos factors en totes les parts del mon per haver e adquirir totes aquelles animes que pot així lo comu de Florencia tramet sos factors en diverses parts per adquirir e haver tot aquell tresor que pot per via decepticia y enganyosa.

Al llegir aqueixes coses, que demostren una gran mala voluntat de Catalunya envers els florentins, vaig deduir que a Florencia per força devien correspondre'ns amb la mateixa malavolença, ja que les simpaties i les antipaties entre les persones i les col·lectivitats son recíproques. Es cert que el manuscrit de n'Arnau Capdevila fou escrit l'any 1437, quan ja feia més d'un segle que era mort el Dant, però es veu que responia a un estat d'esperit arrelat que, sens cap dubte, en els temps del poeta, que coincideixen amb l'expulsió dels florentins de Barcelona, debía mantenir la seva vivres a una banda i l'altra.

La meua suposició de que'l florentí en aquell famós vers podia haver prèns revenja del català, tant més quan la rancúnia de Barcelona y Florencia era senzillament qüestió de florins, se'm va desvanèixer aixís que vaig començar a repassar la Divina Comedia amb l'intent de trobar-hi quelcom que confirmés la meua sospita.

El Dant, emportat per son sentiment imperialista, no mostra grans entusiasmes locals, i poques vegades se'l veu dominat per l'amor a sa ciutat nadiua, de la qual va viure exilat bona part de sa vida. Es més: en alguns llocs de la Divina Comedia parla dels florentins amb tanta rancúnia com de sos pitjors enemics.

En el Cant XV del Infern diu dels florentins:

Ma quell ingrato popolo maligno,

i com si no en tingués prou, afegeix:

Gente avara, invidiosa e superba,

malparlant més enllà de les florentines en el Cant XXIII del Purgatori, on escrigué:

Alle sfacciate donne florentine.

I encara podríem citar, entre altres que afronten a Florencia, els versos amb que comença el Cant XXVI del Infern:

*Godi, Fiorenza, poi che se si grande
che per mare e per terra batti l'ali
e per lo inferno il nome tuo si spande.*

Tampoc tenen motius d'estar satisfets els pisans i els genovesos de com els tractà Dant en el seu meravellós poema.

Ahi Pisa, vituperio de la gente

exclama per boca del Comte Ugolino:—que les dugues illetes, la Capraia i la Gorgona que estan a la vora de l'Arno, es moguin barrant la sortida del riu, i que es neguin tots els que viuen en ton sí.

En altre lloc (Cant XIV del Purgatori) mo-teja els pisans de

*volpi si piena di froda
che non temono ingegno che le occupi.*

Els genovesos no tenen per la seva part res que agrair al altíssim poeta, qui en l'Infern (Cant XXXIII) els impreca amb les següents crudels paraules:

*Ahi Genovesi, uomini diversi
d'ogni costume, e pien d'ogni macagna,
perque non siete voi del mondo spersti?*

Com se veu, els catalans encara poden donar-se per contents, puix va restar curt, en comparació del que va futejar a sos compatricis, l'immortal florentí.

Arribo a creure que hi ha quelcom de comú, en florentins, pisans i catalans, que mou l'animadversió feridora del poeta, i això és, per mi, la natural cobdícia mercantívola, que tots ells nodreixen. De noble alcurnia i de temperament aristocràtic, inclinat a les armes i a la política, si s'inscriu Dant en el gremi de l'art major de la seda, és perquè era indispensable per obtenir els oficis públics de la República esser inscrit en algun gremi, però mai es troba en son poema cap elogi del comerç ni cap inclinació als homes que el practiquen. Al contrari, en aquells temps eren a Cahors els banquers o prestamistes que exercien sa professió a tot Europa, i contra d'ells es dirigeix el Dant, fent bullir a l'infern sos habitants juntament amb els de Soddoma. I així parla dels caorsins:

*la frode, ond'ogni coscienza è morsa
puo l'uomo usare in colui que si fida
e in quello che fidanza non imborsa;*

es a dir:—allí pot usar el frau l'home envers aquell que s'hi fia sense que ell fi a ningú.

El comerç i el tràfec que portaren a Florencia els sobrevinguts plens de vanitat i mancats de mesura, arrenquen a son esperit refinat aqueixos memorables versos:

*La gente nuova e i subiti quadagni
orgoglio e dismisura han generata
Fiorenza in te.*

No preveu la superioritat que als pobles dona el comerç per arribar a la fortalesa política i als esplendors de l'art, com demostrà arreu Florencia, si be marca ja un fet observat en tots els pobles mercantívols, on els artistes i els poetes neixen dels comerciants i menestrals, ponderant-nos el trobador i poeta Folchetto, de Marsella, fill d'un Alfonso, ric mercader de Gènova.

Cal dir, de totes maneres, que no podem explicar-nos pas per la seva antipatia a la natural cobdícia mercantívola, la causa del afront que va fer el Dant a la nostra Catalunya. Hi ha d'haver quelcom de més fondo i de més personal per a que ell, que en tot son poema demostra marcada simpatia per al nostre poble, trobant-se ja en el Paradís, ens fes el roent agravi que brolla de son vers, que és l'únic que alguns desafectes a nosaltres coneixen potser de la Divina Comedia.

Per esbrinar el que hi hagi en el fons de la intenció del poeta, he volgut relacionar el període en que fou escrit el poema, i el corresponent de nostra historia.

Segons els comentaristes i biògrafs del Dant, l'any 1300, trobant-se el poeta al mig del camí de la seva vida (comptava allavors 35 anys), va començar els cants de la Divina Comedia, acabant l'Infern, segons el Fracastoro, l'any 1308, el Purgatori, el 1315 i el Paradís, l'any 1321.

Pere el Gran morí l'any 1386, quan el Dant tenia ja dinou anys. Alfons, son primogènit, regnà sis anys, i Jaume, son fill segon, Rei primer de Sicília y després d'Aragó, pujà al trono l'any 1291, essent proclamat son germà Frederic Rei de Sicília l'any 1296 contra la voluntat del d'Aragó, qui va declarar-li la guerra.

Tenim, doncs, que el Dant assistí a un període gloriós de nostra historia, aquell en que es realitzà més fortament l'expansió catalana cap a llevant, escriguent-se la Divina Comedia en els temps en que era Rei d'Aragó en Jaume II, i Rei de Sicília en Frederic, ambdós fills de Pere el Gran.

En aquella època, Catalunya cau en costums desordenades i excés de luxe, contrastant amb la parquetat i senzillesa dels anteriors regnats. Es per això que l'avarà pobretat de Catalunya encara es comprèn menys, puig no es diu amb l'esplendor de la Cort i la fastuositat dels senyors.

Hi ha, per altra banda, l'inclinació que mostra el Dant per lo nostre, influït per son ànima gibelina que tant s'avenia amb les gestes de Pere el Gran, qui va recullir el guant de Conradino i s'emparà de la Corona de Sicília contra els güelfs i el papa.

En el Paradís (cant VI) parla amb amor de Ramon Berenguer de Provença (el Dant l'anomena Berlinghieri), príncep de la Casa de Barcelona, i de son senescal en Romeo de Vilano-

Sastreria : LA EUROPEA : Plaça Sta. Agna, 24
i Capellans, 17.

:: ALTES NOVELTATS ::
d'entretemps i estiu de les més importants fàbriques

PERFECCIO :: ECONOMIA :: PREU FIXE

va, d'origen català segons alguns historiadors, que col·loca entre els resplendors de la glòria.

En el cant VII del Purgatori, en lapidaris versos enalteix la memòria de Pere d'Aragó, del que diu:

d'ogni valor portò cinta la corda

i a continuació expressa les esperances que tenia posades en son fill Alfonso, mort jove i sense fills. Recordant-lo, exclama el poeta:

*E se re dopo lui fosse rimaso
lo giovenetto, que retro lui siede
bene andava 'l valor di vaso in vaso.*

Al referir-se a sos dos germans Jaume i Frederic, que flaquejaven en ses lluites amb els francesos de Nàpols, amb desalent no mancat encara d'esperança, diu:

*Che non si puote dir dell' altre rede.
Jacomo e Federico hanno i reami
ma'l retaggio mighor nessun possiede.*

El Dant es plany que'ls fills hagin heretat del pare els regnes i no les qualitats, somniant amb l'obra començada per el Rei en Pere.

El poeta hi havia tingut les esperances posades en els fills d'en Pere d'Aragó, com pot veure's en el cant terç del Purgatori, quan per boca de Manfred exclama:

*Vadi a mia bella figlia, genetrice
dell' onor de Cicilia e d'Aragona.*

Es dir, que reconeix encara que l'honor de Pere ha sobreviscut en sos fills en Jaume, Rei d'Aragó i Frederic, Rei de Sicília, que més endavant tracta de degenerats.

Quan llença son vers de *l'avara povertà*, han passat ja molts anys i el poeta esta plenament desenganyat de Frederic, al qual, segons he llegit en un de sos comentaristes, havia pensat dedicar la tercera part de la Divina Comèdia «El Paradís».

En el cant en que figura dit vers parla el Rei d'Hongria, Carles Martell, germà de Robert de Nàpols, i diu aixís:

*Se mala signoria, que sempre accuora
li popoli sogetti, non avesse
mosso Palermo a gridar: mora, morà;
e se mi frate questo antvedesse,
l'avara povertà di Catalogna
gia fuggiria perque non gli offendesse.*

Si el mal senyoriu, que atormenta els pobles sotmesos, no hagués mogut Palerm a les ves-

pres sicilianes, i si el meu germà prengués expeaiencia d'això, governant bé i no carregant massa la barca, l'avara pobretat de Catalunya hauria fugit i no ofendria Sicília. —Aqueixa és l'interpretació que sens dubte admeten els versos del Dant.

Alguns comentaristes volen referir se als ministres del Rei Robert que, a son dir, afamats explotaven al poble; però no hi ha cap dato per trobar aqueixa intervenció en el Regne de Nàpols allavors, mentres sí que es troben en el Regne de Sicília. Llegint-ho be, es veu que d'on vol dir el Dant que fugiria l'avaricia catalana fora de Sicília.

El gran gibelí que era el Dant, havia sofert allavors el major desconort, al veure en Jaume abandonar la causa dels sicilians, que era la seva, i lligar la casa d'Aragó amb la d'Anjou. Encara restava en Frederic que lluitava, renovant el record de son pare; mes arriba el moment de la pau de Caltabellota, i Frederic queda Rei vitalici de Sicília, sense que en pugui dur el nom, anomenant-se Rei de Trinària, amb l'obligació d'entregar-la a Carles o a sos hereus, mitjançant l'entrega de cent mil unces d'or.

En Frederic, el gibelí, es casa amb Leonor d'Anjou, descendent del més gran enemic de son pare, cobrant un gros dot.

En Frederic havia lluitat sempre amb falta de recursos, per causa d'haver deslliurat son germà Jaume l'illa de Sicília de molts impostos, veient-se obligat en sa pobresa a recórrer als avenços de sos senyors, qui per força tenien de rescabalar-se. Ell, per la seva part, es veié obligat a restablir i a crear impositons.

El Dant, apassionat en tot el seu, que no perdona mai sos enemics i que fa servir la Divina Comèdia d'arma de combat en la gran lluita empresa per redimir l'Itàlia, entre'ls que més afronta, s'hi pot posar el fill del Rei en Pere, que un dia va encarnar totes les seves esperances, i que més tard va condensar totes les seves desil·lusions.

Per això, en el cant vuit del Paradís, fulmina contra d'ell tota la seva furia personal, tal vegada injustament, ja que pel que en diuen els historiadors, no mereixia tal anatema.

*Vedrassi l'avarizia e la viltade
de quel que guarda l'isola del fuoco
dove Anchise finì la lunga etade.*

Avar i vil—aixís injuria Frederic, qui, segons Benvenuti de Imola, comentador del Dant, *quia ipse vile et avarus male gubernat intra et reddit se odibrem regnicolis.*

Comparant aqueixa fulminació del Dant amb

el vers que proclama *l'avara povertà di Catalogna*, ¿no hi ha motius per creure que el Dant al escriure'l, més que Catalunya tenia present Frederic d'Aragó, pobre i avar, qui es venia a la causa dels güelfs per cobdicia imperdonable? Qui volia veure fugir de Sicília el Dant, era a Frederic, que senyalava per ses qualitats, l'avaricia i la pobresa, ensems que per son origen, que en altres temps tenia totes les simpaties del Dant.

No tinc la pretensió d'haver donat una explicació definitiva del famós vers que tant ens retreuen, però crec haver senyalat un nou camí per fer una mica de llum. Qui sab si el meu treball donarà ocasió a més lluminosos comentaris!

FREDERIC RAHOLA

(De la Il·lustració Catalana).

Orígens del coneixement.—La fam

Els volums V i VI de la serie publicada per la «Societat Catalana d'Edicions», contenen la obra del doctor R. Turró «Els orígens del coneixement.—La fam». Editada ja en llengua alemanya, porta aquesta versió en llengua nostra un apèndix, «Criteriologia de Jaume Balmes», que fou publicat en el segon fascicle dels «Arxius» de la Secció de Ciències de l'Institut d'Estudis Catalans.

Tota l'obra del Dr. R. Turró fou escrita, evidentment, pel goig científic de tractar la materia continguda en els seus tres darrers capítols. Materia atraient per excel·lència, rigurosa, esquerra i ennoblida per la continuada gloria de ser un dels esculls científics que Dubois-Reymond considerava eternals. Es tracta del problema màxim dels orígens del coneixement.

No cal pas dir, coneguda la personalitat del Dr. Turró, el punt de mira adoptat per judicar el problema. Les llegendes dels quatre primers capítols de l'obra donaran la pauta del mètode seguit: «Orígens fisiològics de la fam». —«Naturalesa de la sensació de la fam». —«Auto-regulació de les sensacions tròfiques». —«L'experiencia tròfica».

Les més interessants de les premisses establertes pel Dr. Turró en el decurs del seu raonament metòdic, són les següents:

«Entenem per fam, segons l'accepció comú o empírica, la necessitat d'introduir en l'organisme quelcom que li manca: aquest quelcom l'anomenem aliment quan es tracta de cossos sòlids, disolts o no, i beguda quan es tracta de cossos líquids. L'excitació que determina la fam no prové de l'estómac. La causa determinant de la fam radica en les pèrdues que sofreix el medi intern a conseqüència de la nodrició celular».

A l'esdevenir aquestes pèrdues entra en joc l'acció dels centres tròfics-reguladors.

MOSAICS • E • F • ESCOFET & C

Paviments
Unitas

Barcelona

Ronda Sant
Pere 8

Mercès a ells «la nodrició no's sospèn, encara que minvin les seves energies, mentres quedin reserves disponibles de materia transformable, com no s'apaga el flam mentres en el blè hi quedi oli; però per la sensació de la fam s'impulsa l'organisme a cercar en el món exterior l'aliment o la beguda que ha de saldar el dèficit i restituir a la cèlula els elements de reparació que agotarien els mecanismes trofi-reguladors. Aquesta sensació és l'auba de la vida psíquica». I aquestes asseveracions, que consten en el primer capítol de l'obra del Dr. Turró, contenen, en síntesi, la lleu que es reproduïx abundantment en els següents capítols.

Es tracta en el segon de la sensació de la fam global; de la seva descomposició; de l'especialització de les sensacions famíniques; de l'instint tròfic experimentalment considerat.

En el tercer s'examina la fixació de la racció alimentícia; l'autorregulació de les sensacions tròfiques, a mida que augmenta l'energia del moviment nodritiu. En el quart s'estudia l'experiència tròfica amb gran deteniment: la prensió dels aliments, el ritme de la fam, el regoneixement de la «presència de l'aliment»; la reacció de defensa de la secreció salival, el suc gàstric d'origen psíquic, i finalment, la experiència tròfica i l'unitat funcional del sensorium.

S'arriba així, al capítol cinquè, aon la marxa metòdica del raonament torna al lloc de sortida, per examinar, damunt la basa fisiològica exposada, l'origen del coneixement de la realitat exterior.

Si fos d'aquest lloc parlar de matèries abstractes, el capítol cinquè de l'obra del doctor Turró, oferiria matèria abundant. Es parla en ell de la percepció tròfica com precedint cronològicament la percepció externa de la transició de l'una a l'altra, de la diferenciació característica de l'experiència tròfica i de com se sab que aquesta diferenciació no es il·lusoria i correspon a quelcom real. S'examinen també les varies tesis, sustentades per explicar la certesa del coneixement de l'objectiu o per negar la seva possibilitat. Aquest capítol és, doncs, notablement considerable per la matèria que remou i pel moviment ideològic que desperta.

El contingut del capítol sisè — «Procés lògic de l'inducció de la realitat exterior» — queda resumit en les següents transcripcions: «les sensacions tròfica, externa i gàstrica, considerades isoladament, no són intel·lectives: l'intel·lecció resulta d'un procés lògic, els elements del qual són imposats

sensorialment». I «no és possible adquirir la consciència d'un efecte tròfic, sino representant-se aquest efecte per l'intermig del signe sensorial».

El capítol setè — «Percepció de la realitat empírica» — és la clau de l'estructura metòdica forjada pel Dr. Turró. El problema arriba en aquest punt al grau màxim d'interès.

«Els orígens del coneixement — diu el doctor Turró — restaran eternament impenetrables mentres no's precisi el sentit de les paraules, emmotllant-hi el fet concret que s'hi expressi». Cal, doncs, precisar en primer lloc què s'entén per coneixement. Però, el subjecte atormentat per la sensació de la fam, jo no sé veure que entengui res, diu el Dr. Turró. Haver la sensació de la fam, «es senzillament sentir un efecte la causa del qual s'ignora». Aquesta sensació, no es deu per sí mateixa intel·lectual, car intel·lecció vol dir relació.

Així, doncs, la sensació queda excluida del coneixement. Aquest no comença, diu el doctor Turró, fins que els dos termes de la relació tròfico-sensitiva apareixen en religats, «i així com abans la sensació tròfica acusava específicament la consciència d'una absència que no sabia en que consistia, ara també acusa aquesta absència, però representada per l'intermig d'una imatge». Aquest és, segons el Dr. Turró, el «primer clarejar intel·lectiu».

Però hi ha més encara. I és que aquest primer clarejar intel·lectiu porta en si l'intuïció inexcusable, diu el Dr. Turró, del món exterior. Perquè «apetir allò que no és colorit ni olorós, fret ni saborós ni sonor, és percebre quelcom que irrecusablement és donat en l'intel·ligència com la realitat empírica». «Tu manges? Doncs tu sabs que en la cosa que manges hi ha quelcom que't manca».

«Vegis, doncs — conclou el Dr. Turró — com per saber que l'imatge és signe d'alguna cosa, no's necessita saber que'l món exterior existeix, com un tenue presuposat, com la condició previa d'aquesta relació en l'acte que aquesta imatge és utilitzada com un signe d'allò que'ns passa, es fa intuïtiva de la cosa real que'ns manca.»

Els capítols VIII i IX tracten, respectivament, del «Problema de la causalitat externa» i de la «Succesió causal dels fenòmens». Del primer dels dos són les següents paraules que resumeixen admirablement el pensament del Dr. Turró.

«Examinant la qüestió serenament, cal convenir que no saben què volem dir amb

RON BACARDI

la paraula representació; aquest llenguatge és buit i purament formal. Si dibuïxo o pinto una figura, puc comparar la còpia amb l'original i comprobar si hi ha conformitat o disconformitat entre una i altra... però quina conformitat o disconformitat pot existir entre l'imatge visual i la seva causa, si aquesta no és llum ni és forma? Què's vol dir, doncs, amb la paraula «representació»... Somniem a l'imaginar que coneixem les coses exteriors per l'entremig de les representacions que'ns en formem en l'entendiment... Quan ens entreguem a aquests somnis ens figurem que també la causa pot ser concebuda com quelcom que correspon paral·lelament en l'exterior a l'idea que'ns en formem, i en l'història del pensament humà aquesta paraula sona, augusta i solemnia... Però al preguntar-nos què volem realment significar amb aquesta paraula «causa» no triguem en descobrir que de l'experiència tròfica naix el coneixement de la realitat que'ns manca i que de l'experiència motriu naix el coneixement d'ésser exterior la realitat que'ns manca i la realitat que'ns és coneguda per l'intermig de signes sensorials; la realitat exterior és també coneguda per aquests signes quan mitjançant el moviment descobrim que «allò mateix que calma la fam determina aquests signes» i heus-aquí com se formula originàriament en l'entendiment el coneixement de quelcom que impressiona els sentits; aquest quelcom l'anomenem causa».

En l'apèndix que termina el volum segon de l'obra del Dr. Turró, aquest reivindica per al filòsof vigatà Jaume Balme, el dret d'haver estat a mitjans del passat segle el més ferm enemic del subjectivisme germànic.

L'exposició senzilla i clara del llibre, fa que aquest es llegeixi amb gran interès. L'impressió i la presentació són, com les acostumades per la Societat Catalana d'Edicions, correctes i agradables.

De La Veu de Catalunya.

PRÓXIMS A SORTIR

EL GENESI Publicació de l'Institut d'Estudis Catalans, traducció de MOSSEN CLASCAR.

VOCABULARI ORTOGRÀFIC, segons les normes publicades per l'Institut, compost per en POMPEU FABRA.

— EMPRESA DE POMPES FÚNEBRES —

LA EGIPCIA

SOCIETAT ANÒNIMA

La mes important d'Espanya-20 sucursals amb telèfon-Central; Pelayo, 44, telèf. 1.113

Economia, Veritat en els preus

Important:

La Egipcia es la única funeraria que posseeix Cambra de Desinfecció, no servint cap artefacte que no sia previament desinfectat. — NOTA: Acurat i rapid servei tant a la Capital com a fora.

Informació

Associació de Musica «Da Camera»

Reproduïm les condicions i programa de concerts i conferències d'una novella entitat del major interès, i que ja al neixer apareix voltada de tota garantia i prestigi: és la tant desitjada Societat de Musica «da Camera».

I. L'Associació de Musica «da Camera» durant l'any corrent oferirà als seus socis nou concerts, els programes dels quals enclouran totes les formes de la Musica «da Camera» i de la simfònica per a petita orquestra.

La forma de la celebració d'aquests nou concerts serà:

A. Es celebraran tres concerts d'orquestra petita composta de 30 executants, en els quals s'hi donaran a conèixer interessants obres antigues i modernes.

B. Alternats amb aquests concerts, es donaran altres tres sessions dedicades al gènere «da camera» en les quals hi col·laboraran diversos artistes per a l'execució de Sonates, Trios, Quartets, Quintets, lieder, recitals, etc., etc.

Els solistes que pendran part en aquestes tres sessions, seran escollits d'entre els millors de la nostra generació musical.

II. L'Associació de Musica «da Camera» organitzarà, a més, durant l'any, tres concerts extraordinaris, els quals, per la cooperació d'artistes de fama mundial que la Direcció Artística es proporcionarà, revestiran el caràcter de tres solemnitats.

III. També, durant el curs, es desenrotllarà un interessant Cicle de conferències amb audicions musicals.

Els programes d'aquests nou concerts, i temes de les conferències, es detallen en el Calendari Musical que s'adjunta.

IV. La celebració dels concerts tindrà lloc periòdicament (probablement cada mes) en la sala d'audicions del Palau de la Musica Catalana.

La forma i demés detalls amb que l'Associació de Musica «da Camera» oferirà els concerts als seus socis, és la següent:

I. Per a assistir a les 9 interessants sessions del Curs, és precis ésser Soci Actiu mitjançant el pagament de 60 Ptes., anyals en concepte de quota, o bé Soci Protector (o de Llotja), que són considerats així els que en les referides nou sessions volen tenir dret a ocupar una llotja. Aquests darrers satisfan, en concepte de quota i drets de localitat preferent, la quantitat mínima anyal de 180 ptes.

II. Els Srs. Socis Actius disposaran de tres butaques de pati en cada un dels sis concerts ordinaris i una en cada un dels tres extraordinaris.

III. Els Socis Actius disfrutaran a més del dret de poder adquirir, a més baix preu que'l que pagui el públic, qualsevol localitat de les que es posaran a la venda, dels tres concerts extraordinaris; i

IV. Disfrutar dels demés drets que es consignaran en els Estatuts de l'entitat.

PRIMER CONCERT, Orquestra.—I. Serenada en sol, Mozart.—II. Concert Brandenburgues en re, n.º 5, Bach.—III. Le Deluge, Saint Saëns; Ultima Primavera, Grieg; Siciliana, Boccherini; Dances hongreses, números 5 i 6, Brahms.

SEGON CONCERT.—Quintet en mi bemoll,

Schumann; Quintet en fa menor, Brahms; Quintet en fa menor, César Franck.

TERCER CONCERT, Orquestra.—I. Concert en re, Haendel.—II. Concert en re menor, Bach.—III. Aus Holbergs Zeit (suite), Grieg.

QUART CONCERT.—I. Quintet en re, Mozart.—II. Oh! cor meu com s'estavella, Bach; Pier d'amor, Martini; Les violetes, Mozart; Cançó de maig, Beethoven; Tu ets el repós, Schubert; Endreça, Schumann; La riallada, Auber; Penes, R. Wagner; Les noces de les roses, C. Franck; Voreta el riu, Fauré; Separació, Hillemacher. Cant i piano.—III. Quartet en mi bemoll, Dvorak.

QUINT CONCERT, Orquestra.—I. Suite, Rameau.—II. Concert Haendel.—III. Suite (primera audició), Henschel.

SEXT CONCERT, Quartet Renaiement.—I. Quartet en sol, Haydn.—II. Quartet en fa, Beethoven.—III. Quartet en la menor n.º 13, Mendelssohn.

Cicle de conferències amb audicions musicals sobre les diverses formes de la Musica «da Camera»:

«La Suite», per Joan Llongueras; «La Variació», per J. Lamote de Grignon; «La Fuga», per Vicenç M.ª de Gibert; «El Lied», per Joaquim Pena; «La Sonata», per Joan Salvat; «El Quartet», per Francesc Pujol; «La Musica pintoresca», per Frederic Lluïrat; «La Musica «da Camera», per Lluís Millet.

Per mes detalls, cal adreçar-se al Orfeó Català, secretaria

Errada.—Cal aclarir una errada tipogràfica reliscada a l'article «*Espandiment dels estudis comercials a Catalunya*» publicat al darrer número. A la pag. 107, 2.ª columna es parlava de Romania i Bulgària com dels «dos països més avançats dels estats del Llevant d'Espanya». L'original deia «els dos països més avançats dels Estats del Llevant d'Europa.»

= Camiseria
i Corbateria

Boqueria - 32
:: BARCELONA ::

ESPECIALITAT
en CAMISES á MIDA
GRAN BARATURA
de PREUS

AIGUES MINERALS NATURALS

de la

SOCIETAT ANÓNIMA

VICHY CATALÁN

Aigues hipertermals, de temperatura 60°, alcalines, bicarbonat-sòdiques. Sense rival pel **reumatisme**, la **diabetes** i les afeccions del **estómac**, **fetge**, **melsa**. Aquestes aigues, de reputació universal, no mes es venen embotellades i les botelles duen tots els distintius ab el nom de la **Societat Anònima Vichy Catalán**. Cridem la atenció dels consumidors, i molt particularment dels malalts, per tal que no es deixin sorprendre admitint com idèntiques a les nostres aigues d'altres **artificials** que s'ofereixen en aquest mercat amb noms de **fonts imaginaries** que no mes son marques de fàbrica i no fonts de origen.

DE VENTA EN TODAS PARTES

Administració: RAMBLA de les FLORS-18-ent.º

VIUDA DE
JOSEP RIBAS

MOBILIARIS DE LUXE
EN ESTILS CLÁSSICS I MODERNS

INTERIORS COMPLETS

SECCIÓ COMERCIAL
MOBILIARIS
EXTRAORDINARIAMENT BARATOS

METAL-LISTERIA * LÁMPARAS

OBJECTES D'ART

PARQUETS PLEGABLES (PATENTATS)

Despatx: Plaça de Catalunya, 7
Magatzems i Obradors: Consell de Cent, núm. 327

LA HISPANO SUIÇA

Fàbrica de Automòbils Espanyola

Obradors a Barcelona:
Carretera de Ribas, 279
(SAGRERA)
Telèfon 8.250

Telegrames i Telefonemes
Automòbils - BARCELONA

Sucursal a França:
Levallois Perret
(PARIS)

Chassis de turisme de 12/15, 15/20, 30/40 y 45 HP. Els mes ràpids i els mes econòmics de essència i neumàtics.

Chassis per ómnibus i camions, 15/20 y 30/40 HP. Pera transport de passatgers, servei de col·legis i d'hotels i ambulancias sanitaris.

Per transports de 1 1/2 i de 3 toneladas i servei de correus.

Grups marins, de 6, 15 i 30 HP.

Per canots de recreu, transports de passatgers, serveis de pràctics de ports salvament de naufragis i auxiliars de barco de pesca.

OBRA NOVA

Lo que debe saber todo Concejal

per
D. FERRAN SANS I BUIGAS
Advocat, Secretari del Ajuntament de Sarrià, Secretari del Primer Congrés Espanyol de Govern municipal,

i
D. JOSEP M.ª TALLADA
Enginyer, Professor de Economia Social a la Escola Provincial d'Arts i Oficis de Barcelona.

Un volum de 452 pàgines, 4'50 pessetes (enquadrernat).
Demani's al Centre de Administració Municipal, carrer de la Aduana, 3, ent.l.: Principals Llibreries i a la Administració de CATALUNYA, Muntaner, 22 baixos,

AGUA MINERO : MEDICINAL
NATURAL : PURGANTE

RUBINAT-LLORACH

Recomendada por las Academias de Medicina de Paris y Barcelona, etc., etc.

DIPLOMAS Y MEDALLAS DE ORO

PURGANTE SIN RIVAL EN EL MUNDO

Combate eficazmente la constipación pertinaz del vientre, infartos crónicos del hígado y bazo, obstrucciones viscerales, desórdenes funcionales del estómago e intestinos, calenturas, depósitos biliosos, calenturas tifoideas, congestiones cerebrales, afecciones herpéticas, fiebre amarilla, escrófulas, obesidad (gordura); NO EXIGE REGIMEN NINGUNO. — Como garantía de legitimidad, exigir siempre en cada frasco la firma y rúbrica del **Dr. Llorach**, con el esudo encarnado y etiqueta amarilla. Desconfiar de imitaciones y substituciones.

— VENDESE EN FARMACIAS, DROGUERIAS Y DEPÓSITOS DE AGUAS MINERALES —
Administración: Calle Cortes, 648 - BARCELONA

Nadie debe estar en su casa sin una botella de agua Rubinat - Llorach